ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

TRESTNÝ ČIN VRAŽDY V ČESKÉM TRESTNÍM PRÁVU

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Fastner

Zpracoval: Filip Černý

Plzeň 2020

Prohlášení

„*Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně, s použitím odborné literatury a pramenů, které jsem řádně ocitoval.*“

.....

V Plzni, dne 15.4.2020. Filip Černý

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce JUDr. Jindřichovi Fastnerovi za cenné rady, připomínky a konzultace, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

Obsah

1 ÚVOD 1

2 HISTORICKÝ VÝVOJ 3

2.1 Vývoj trestného činu vraždy do 18. století 3

2.2 Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803 a jeho novelizace 6

2.3 Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon 9

2.4 Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon 10

3 VRAŽDA Z POHLEDU PLATNÉHO ČESKÉHO PRÁVA 12

3.1 Právní úprava trestného činu vraždy v Trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. 13

3.2 Skutková podstata trestného činu 14

3.2.1 Objekt, objektivní stránka trestného činu vraždy 16

3.2.2 Subjekt, subjektivní stránka trestného činu vraždy 18

3.3 Vražda prostá 21

3.4 Premeditace 21

3.5 Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu vraždy 23

3.6 Příprava a pokus trestného činu vraždy 37

3.7 Omyl v souvislosti s trestným činem vraždy 38

3.8 Vražda novorozeného dítěte matkou 40

3.9 Zabití a usmrcení z nedbalosti 41

3.10 Sankce za trestný čin vraždy 43

4 VRAŽDA Z POHLEDU ZAHRANIČNÍHO PRÁVA 45

4.1 Slovenská právní úprava trestního práva 45

4.2 Osobitná časť zákona č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon 47

4.3 Vražda úkladná dle § 144 TZS a vražda dle §145 TZS 47

4.4 Zabití a usmrcení 52

5 FORENZNÍ VĚDY A JEJICH VÝZNAM PRO TRESTNÝ ČIN VRAŽDY 54

5.1 Kriminalistika 54

5.1.1 Kriminalistická charakteristika vražd 57

5.2 Kriminologie 58

6 ZÁVĚR 61

Resumé 63

Seznam literatury a informačních zdrojů

Seznam grafů

Seznam příloh

Přílohy

Seznam symbolů a zkratek

ČR	Česká republika
DNA	deoxyribonukleová kyselina
FBI	Federal Bureau of Investigation (Federální úřad pro vyšetřování)
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16.12.1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1992), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
Sb.	Sbírka zákonů České republiky.
Sp. zn.	Spisová značka.
TČ	Trestný čin
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
TZS	Zákon č. 300/2005 Z.z., trestní zákon
ust.	ustanovení
ZZPP	Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích (1803)

1 ÚVOD

Tématem této diplomové práce je trestný čin vraždy v českém trestním právu. K trestnímu právu jsem měl již od počátku studií na vysoké škole blízko, proto mi bylo hned jasné, že svou diplomovou práci chci psát pod záštitou katedry trestního práva. Problematika úmyslných zabití mě vždy zajímala, to se projevilo nejen při výběru televizních pořadů, ale i při volbě volitelných předmětů na vysoké škole, rovněž to bylo důvodem návštěv soudních jednání z trestněprávní oblasti. Lidský život je tím nejcennějším statkem, který máme. Bez něj bychom nemohli uskutečnit žádná svá přání, utvářet mezilidské vztahy a vůbec realizovat svůj úděl. Právo na život je absolutním právem, které zakotvuje Listina základních práv a svobod. Vražda je tím nejzávažnějším zásahem do tohoto práva, a proto patří mezi nejpřísněji sankciované trestné činy. Odsouzení pachatele vraždy a určení správné právní kvalifikace jeho jednání je často nelehkým úkolem, což je jedním z důvodů, proč jsem se rozhodl tuto diplomovou práci psát.

Mým záměrem v této práci je podat celistvou teoretickou studii na téma trestný čin vraždy v českém právu, který je upraven v zákoně č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Toho chci docílit za použití judikatury, odborné literatury a jiných relevantních pramenů.

Z počátku chci lehce přiblížit historické souvislosti, které měly vliv na utváření trestního práva platného na našem území, a to za pomocí chronologického výkladu. V této kapitole přiblížím trestní právo předešlé doby, přičemž využiju tehdejších trestněprávních úprav a odborné literatury z oblasti historie trestního práva.

Stěžejní kapitolou je vražda z pohledu platného českého práva. Hodlám provést intepretaci pojmů jako je vražda prostá, premeditativní a přiblížit okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, dále nastínit i jiné trestné činy z kategorie trestných činů proti životu, zejména vraždu novorozeného dítěte matkou, zabití a usmrcení z nedbalosti.

Ve čtvrté kapitole je mým úmyslem pohovořit o slovenské trestněprávní úpravě a porovnat trestné činy úkladné vraždy, vraždy, zabití a usmrcení (z nedbalosti), obsažené ve slovenském zákoně č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon s českou právní úpravou těchto trestných činů.

Poslední kapitola má za účel obohatit tuto práci o poznatky z kriminologie a kriminalistiky a nastínit aktuální situaci pomocí statistik Policie ČR. Uvedu data, která nám podají obraz o spáchaných vraždách na našem území. Krátce se chci také věnovat kriminalistickým metodám a technikám, jež mají nemalou váhu při vyšetřování a objasňování náhlých a neočekávaných úmrtí.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ

Historii jsem do své práce začlenil z toho důvodu, že je zajímavé pozorovat, jak se trestní právo vyvíjelo s ohledem na potřeby tehdejší společnosti. Ucelený pohled na vývoj platného trestního práva na našem území by mohl být samostatným tématem pro diplomovou práci, proto se nechci historií zabývat do hloubky a pouze zmínit některé významné historické momenty, které měly vliv na formování trestního práva platného na českém území a zejména pohovořit o tom, jak se právní úprava úmyslných usmrcení postupem času vyvíjela.

2.1 Vývoj trestného činu vraždy do 18. století

Nejznámějším a jedním z nejstarších právních pramenů byl Chammurapiho zákoník, který pochází z let mezi 1800 př. n. l. - 1686 př. n. l. Tento zákoník byl za pomocí klínového písma vytesán do monolitu. Obsahoval prolog, epilog a 282 ustanovení, které se zabývají otázkami z oblasti rodinného, majetkového, obchodního práva, mimo to také právem trestním a to konkrétně násilnými zločiny. Tresty fungovaly na principu odplaty. Zmínil bych například hned první ustanovení, podle kterého se trestá neprokázané obvinění z vraždy. *„Jestliže někdo někoho obvinil a uvrhl naň podezření z vraždy, avšak neusvědčil jej, bude ten, kdo ho obvinil, usmrcen.“* Není však jasné, zda byl Chammurapiho zákoník inspirací pro české trestní právo.

Na českém území se trestní právo formovalo pozvolna. V období rodové společnosti se uplatňovala rodová odpovědnost, kdy byl celý rod odpovědný za špatné činy svých členů. Zákony v období raně feudálního státu českého kladly důraz hlavně na ochranu zájmů a majetku panovníka a kupříkladu k trestání vraždy se užívalo institutu svépomoci. Trestné činy proti životu tedy nebyly trestány státem, nýbrž přímo poškozeným nebo v případě vraždy příbuznými poškozeného. Trestní právo mělo spíše soukromý charakter.[1]

[1] VLČEK, Eduard a Masarykova univerzita. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 3,4. ISBN 80-210-4056-4.

Výrazný vliv na formování českého práva mělo náboženství, důkazem jsou Dekreta Břetislavova, pocházející z roku 1039. Jedná se o požadavky na dodržování křesťanských mravnostních zásad. Obsahem byly zejména předpisy o manželství, pohlavním styku a o církevních svátcích. Krádež a loupež byla sankciována trestem smrti (oběšením) a konfiskací majetku pachatele. Důkazním prostředkem byly ordály (ordál železem či vodou). Trestání zabití člověka nebylo stále veřejným zájmem, pokud se nejednalo o vraždu kněze, otcovraždu nebo bratrovraždu. V takovém případě byli pachatelé potrestáni spoutáním ruk okovy k trupu a vykázáním z království.[2]

Významným momentem bylo vydání Koldínova zákoníku z roku 1579. Při vytváření zákoníku Koldín vycházel z práva zemského a římského. Koldín dělil trestné činy proti životu na vraždu, mord a zabití (nedbalostní). Hlavní rozdíl mezi vraždou a mordem spočíval v závažnosti. Vraždy se dopustil ten, kdo jiného usmrtil „*v půtce neboližto z hněvu, v svádě*“, dalo by se tedy hovořit o podobnosti se současnou formou trestného činu zabití, kdy pachatel jedná v afektu či v jiném omluvitelném hnutí mysli. Závažnějším protiprávním činem proti životu byl mord, ten odpovídá úkladné vraždě, kdy pachatel jiného úmyslně usmrtí po předchozí přípravě. Mordem bylo například loupežná vražda, zabití bezbranného člověka (spícího, ležícího, myjícího se v lázni). Mord se pak dále dělil podle toho, na kom byl spáchán. *Parricidium* je spáchání mordu na příbuzném a *homicidium* byl mord na neznámém člověku. Koldínův zákoník dokonce znal i tzv. *infanticidium,* které spočívá v usmrcení vlastního plodu matkou. Trestáno bylo jak zahubení plodu, tak vražda novorozeného dítěte. Usmrcení z vědomé nedbalosti bylo trestáno stejně jako vražda (například pokud někdo někoho usmrtil tak, že střílel na tržišti či na jiných frekventovaných místech). Naopak případy zabití z nevědomé nedbalosti byly ponechány k mimosoudnímu vyrovnání mezi pachatelem a rodinou poškozeného. Vražda, pokud nebylo stanoveno jinak, byla trestána trestem smrti, a to stětím mečem. U mordu se užívalo trestů brutálnějších, například v případě spáchání na příbuzném by měl být pachatel, dle městského práva, potrestán vhozením do vody v pytli, ve kterém současně s ním bude pes,

[2] FRANCEK, Jindřich a Leopold WOHLSCHLAGER. *Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata*. V Praze: Rybka, 2007. s. 21. ISBN 978-80-86182-91-9.

had, kohout a opice. Předepsané tresty se však často nesetkávaly s realitou, užívalo se spoustu trestů, a to kupříkladu čtvrcení, zpřerážení údů, vpletení do kola. Trestné bylo i spáchání některého z těchto činů ve stádiu pokusu, rovněž také byl stejně potrestán spolupachatel či návodce. [3] Zcela se však ještě nevytratila soukromá podoba trestního práva, jelikož vykonání trestu smrti bylo ponecháno na vůli žalobce a bylo možné se mu vyhnout zaplacením odškodného rodině poškozeného.

Pro měšťany tedy platilo městské právo vycházející z Koldínova zákoníku, avšak pro šlechtu se užívalo zemských právních norem vyplývajících z Vladislavského zřízení zemského z roku 1500 a jeho následných vydání. V roce 1627 bylo vydané Obnovené zřízení zemské, jehož obsahem byla zejména úprava politických deliktů a povýšení postavení krále a jeho zájmů nad stavovské zájmy obce. Vzhledem k tomu, že trestní právo bylo roztříštěno do několika pramenů, bylo nutné vydat zákoník, který by všechny ostatní prameny zastřešoval. Tím se stal trestní zákoník Constitutio criminalis Josephina, který byl vydán Josefem I. v roce 1707 pro všechny země Koruny české. Vedle něj však bylo stále užíváno podpůrně ustanovení městského a zemského práva. V roce 1768 nahradila Josefův zákoník Marie Terezie, a to vydáním trestního zákoníku Constitutio criminalis Theresiana, kterým došlo ke sjednocení trestního práva na českém a rakouském území.[4]

Oba zákoníky však byly kritizovány pro jejich zastaralost a přežitky feudálního pojetí trestního práva. Trestní zákoník Marie Terezie vycházel ze zásady *presumpce viny,* což znamená, že se na obžalovaného hledělo jako na vinného, dokud nebyl prokázán opak. K prokázání viny bylo užíváno několika druhů důkazů, z nichž každý měl jinou váhu. Přiznání obžalovaného mělo váhu největší a bylo označováno jako „koruna důkazů“. Při vyšetřování a výslechu se užívalo tortury. Osoba vyšetřovatele a soudce splynula v jednu. Rovněž v zákoníku absentovalo užití zásady *nullum crimen sine lege,* naopak zde platila libovůle soudců, tudíž mohla být trestně stíhána i taková jednání, jež nebyla

[3] KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel a Josef JIREČEK. *Práva městská Království Českého a Markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou*. [dr. Ed. Grégr], 1876. s. 322-332
[4] VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 486. ISBN 978-80-7380-127-4.

výslovně označena za trestný čin. Hojně bylo využíváno trestu smrti, který byl prováděn za pomocí krutých a brutálních praktik. Mezi tresty patřilo kupříkladu čtvrcení, upálení, oběšení a zahrabaní za živa. Celkově byly tresty chápany jako prostředek odplaty a jeho hlavním účelem bylo zastrašení obyvatelstva od páchání trestné činnosti. Vedle právních ustanovení obsahoval zákoník i přílohu, ve které byl detailně popisován postup mučení a některé praktiky byly i vyobrazeny.[5]

Přelomovým počinem ve vývoji moderního trestního práva bylo vydání trestního zákoníku Josefa II. nazývaného Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně. Jednalo se o kodifikaci výhradně hmotného práva pocházející z roku 1787. Mezi jeho klady patřila jeho celistvost, stručnost a legislativní akurátnost, přesto však obsahoval některé nežádoucí přežitky předešlé doby, tím byly zejména kruté a nelidské tresty, nepřiměřená délka trestu pobytu ve vězení a jeho vykonávání v nepřijatelných podmínkách. Nicméně se již upustilo od pohlížení na trest jako na prostředek odplaty a trest byl nově chápán jako nástroj nápravy. Trestní zákoník Josefa II. uváděl i ucelený výčet polehčujících a přitěžujících okolností. Velkým převratem bylo zakomponování zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege,* dle dikce tohoto zákoníku byla trestní odpovědnost spojována pouze s jednáním předem označeným jako trestný čin a bylo vyloučeno užití jiného trestu než toho, který zákoník u konkrétního trestného činu předpokládal. Ustoupilo se od užití trestu smrti, přičemž ho nahradil jiný krutý trest, a to vláčení lodí, vedle toho i jiné fyzické tresty. [6]

2.2 Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803 a jeho novelizace

K zmírnění některých krutých fyzických trestů došlo už po Josefově smrti, zejména k odstranění trestu vláčení lodí. Následně byl vydán zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803, který navázal na přednosti předchozí trestněprávní úpravy. Obsahoval nejen hmotněprávní ustanovení, ale i procesní. Do textu zákoníku byla zařazena zásada, známá jako „neznalost zákona

[5] JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; KNOLL, Vilém; RUNFOVÁ, Alena. *Mezníky českých právních dějin*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, str. 87-90

[6] VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 487. ISBN 978-80-7380-127-4.

neomlouvá“. Předpokladem trestní odpovědnosti byl zlý úmysl. Ustanovení zákoníku vylučovaly trestní odpovědnost u pachatelů pro nedostatek věku, pro nepříčetnost, nebo pokud jednali v neodolatelném donucení.

Trestní zákoník z roku 1803 se pak stal základem pro trestní zákoník z roku 1852[7] (dále jen „ZZPP“), který zůstal v platnosti téměř 100 let. V literatuře převládá názor, že se nejedná o nový trestní zákoník, avšak pouze o novelizaci předešlého zákoníku, jelikož vznikl pouze revizí zmíněného trestního zákoníku z roku 1803, přesto se však v některých pohledech lišil. První zásadní změnou je oddělení procesních ustanovení od hmotněprávních. Zmíněný zákoník tedy hovořil pouze o právu hmotném a právo procesní bylo obsahem jiných zvláštních předpisů. Byl rozdělen do dvou dílu, kdy se první vztahoval ke zločinům a druhý pojednával o přečinech a přestupcích. Každý díl měl svá vlastní všeobecná ustanovení. Nejzávažnějšími tresty byl trest smrti a trest žaláře, těch se užívalo k postihu zločinů. Mezi mírnější tresty, jež sloužily jako sankce za přestupek a přečin, patřil trest vězení, fyzické tresty, peněžitý trest, propadnutí věci nebo vyhoštění. Vězení a žalář mohly být dále zostřeny například přidělením tvrdé lóže či půstem a byly rozděleny do dvou stupňů. Zákoník dokonce umožňoval i užití trestu domácího vězení pod podmínkou slibu odsouzeného, že se ze svého domu nevzdálí, anebo tak, že bude jeho dům strážen. Trestní zákon č. 117/1852 ř. z., však nebyl jediným předpisem, který obsahoval skutkové podstaty deliktů, vedle něj platily i jiné jako např. vojenský trestní zákon (č. 19/1855 ř. z.), tiskový zákon (č. 6/1863 ř. z.) či tzv. „výpraskový patent“ (č. 96/1854 ř. z.).[8]

Zločin vraždy byl upraven v hlavě patnácté v § 134 – 143 ZZPP[9]. V § 134 je vymezena základní skutková podstata vraždy, té se dopustí ten, který jedná proti člověku v úmyslu ho usmrtit a jeho smrt nastane. ZZPP pak v následujícím paragrafu uvádí druhy vraždy, mezi které náleží vražda úkladná, loupežná, zjednaná (na objednávku). V případě že se nejedná o žádnou z ostatních zmíněných druhů, ZZPP ji označuje jako vraždu prostou. Tresty se pak liší podle druhu vraždy a podle vývojového stádia dokonání. Za dokonanou vraždu byl

[7] Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích (dále jen „ZZPP“)
[8] VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 488, 499. ISBN 978-80-7380-127-4.

pachateli, objednateli a přímému účastníkovi[10] vždy uložen trest smrti, vykonávaný zásadně provazem (oběšením). Pokus byl sankciován trestem těžkého žaláře, a to v závislosti na okolnostech uvedených v § 138 ZZPP, v případě zvlášť přitěžujících okolností i doživotím. Druhové rozdělení vražd bylo vedle trestání pokusu důležité zejména pro trestání „*vzdálených spoluvinníků a účastníků*“. Pokud se jednalo o vraždu prostou, vzdálení spoluviníci či účastnící byli potrestání těžkých žalářem na 5 až 10 let, v případě ostatních druhů vražd nebo v případě vraždy osoby příbuzné, bylo toto rozmezí mezi 10 a 20 lety. Trestní zákoník znal i privilegovanou skutkovou podstatu vraždy popsanou v ustanovení § 139 ZZPP, nazvaném „*trest na zavraždění dítěte*“, podle kterého byla trestána matka, pokud usmrtila své dítě při porodu. Tento trestný čin bylo možné spáchat i úmyslným opomenutím potřebné pomoci při porodu, v tomto případě byl uložen trest žaláře na pět až deset let. Výměra trestu těžkého žaláře však závisela i na jiném faktoru. Jestliže bylo zavražděno dítě nemanželské, následoval trest těžkého žaláře v rozmezí 10 až 20 let, pokud se jednalo o dítě manželské, trestem byl těžký žalář na doživotí. V tomto ustanovení spatřuji značné nedostatky, jelikož dítě by mělo požívat stejné ochrany, ať už se jedná o dítě pocházející z manželství či nikoli.

Je významné zmínit, že trestní zákoník z roku 1852 zahrnoval i trestný čin zabití, avšak ve výrazně jiné podobě, než ho dnes známe. Trestný čin zabití podle § 140 ZZPP se dopustil ten pachatel, který sice nejednal v úmyslu jiného usmrtit, ale usmrtil ho v důsledku jiného nepřátelského úmyslu. Nepřátelským úmyslem se dle komentáře rozumí „*úmysl útočný proti tělu nebo zdraví vyjímajíc právě úmysl usmrtiti*“ [11]. Trest se pak odvíjel, stejně jako u vraždy, od druhu smrtelného jednání. Nejpřísněji bylo trestáno loupežné zabití, a to trestem smrti. V jiných případech byl pachatelům uložen trest těžkého žaláře od pěti do deseti let.

V následujících trestněprávních předpisech z roku 1950 a z roku 1961 již trestný čin zabití nebyl obsažen, nalezneme ho až v současné právní úpravě,

[10] Přímým účastníkem je dle § 136 ZZPP „ten, kdo při samém vykonávání vraždy ruku svou vztáhl anebo způsobem činným spolupůsobil“.
[11] MIŘIČKA, August. *Rakouské trestní právo hmotné: část zvláštní.* Praha: Vydání Všehrdu, 1912. s. 112. Dostupné také z: https://kramerius-vs.nkp.cz/uuid/uuid:fd9b33b0-99fe-11e8-9b22-5ef3fc9ae867

konkrétně v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb.

2.3 Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon

Účelem trestního zákona č. 86/1950 Sb. bylo primárně chránit zájmy lidově demokratické republiky, budování socialismu, zájmy pracujícího lidu a v poslední řadě také zájmy jednotlivce, toť vyplývá hned z prvního ustanovení trestního zákona.[12] Ve zmíněném zákoníku vymizela předešlá kategorizace deliktů na zločin, přečin a přestupek a nahradil ji trestný čin, jako jediný druh deliktu. Vedle trestných činů ovšem stále existovala kategorie přestupků, ty však byly vyčleněny do zvláštního předpisu, do zákona č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní. Na trestný čin se nahlíželo z materiálního pohledu, což můžeme vyvodit z tehdejší zákonné definice trestného činu. „*Trestným činem je jen takové pro společnost nebezpečné jednání, jehož výsledek uvedený v zákoně pachatel zavinil.*“[13] Změnou oproti předešlé úpravě bylo navýšení věkové hranice trestní odpovědnosti na 15 let. Mezi hlavní tresty stále patřil trest smrti, odnětí svobody a nově také nápravné opatření. Peněžitý trest se stal vedlejším trestem. Dalšími vedlejšími tresty byly kupříkladu zákaz činnosti, propadnutí věci, uveřejnění rozsudku, ale i nevšední tresty jako je ztráta státního občanství nebo ztráta čestných občanských práv.[14] Bylo možné vyměřit vedlejší trest na neomezeně dlouhou dobu, přičemž bylo vyloučeno samostatné užití. Trest odnětí svobody na dobu určitou nesměl překročit hranici 25 let. To je možné doložit nejen na základě zákona, ale i judikaturou.[15] Trest měl dle represivní a preventivní charakter a především měl „*zneškodnit nepřítele pracujícího lidu*“[16].

Trestný čin vraždy byl zařazen mezi trestné činy proti životu a zdraví, a to až v šesté hlavě zvláštní části trestního zákona. Jeho základní skutková podstata byla obsažena v prvním odstavci § 216 stejnými slovy „kdo jiného úmyslně usmrtí“ jako tomu je u nynější právní úpravy. Lišila se však trestní sazba, ta byla

[12] Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon, § 1.
[13] Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon, § 2.
[14] To znamenalo ztrátu nejen čestných titulů a vyznamenání, ale mimo jiné i pozbytí aktivního a pasivního volebního práva. Viz § 32 zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky.
[15] Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 13. 1. 1960, sp. zn. 3 Tz 52/59
[16] Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon, § 17. odst. 1) písm. a)

stanovena rozmezím 15 až 25 let. V druhém odstavci pak byly vymezeny kvalifikované skutkové podstaty, jejichž naplnění bylo trestáno trestem odnětí svobody na doživotí, v nejzávažnějších případech také trestem smrti. Mezi kvalifikované skutkové podstaty patřilo spáchání na několika osobách, opětovně, při loupeži nebo způsobem zvláště surovým. Poslední okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby byla „jiná zvlášť přitěžující okolnost“. Tato okolnost se setkávala s výraznou kritikou, jelikož byla formulována dosti neurčitě a narušovala princip právní jistoty.

2.4 Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

Trestní zákoník z roku 1961 byl předchůdcem současně trestněprávní úpravy a s nemalým počtem novel platil až do roku 2009, kdy se stal platným soudobý trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

Ve zvláštní části tohoto zákona byly stále v popředí trestné činy směřující proti republice a socialistickému režimu. Trestně činy proti životu a zdraví byly zařazeny až do hlavy sedmé zvláštní části. Když opomineme trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, původní znění zákona obsahovalo pouze základní skutkovou podstatu trestného činu vraždy, a to ve stejné podobě jako ji známe dnes. V případě spáchání vraždy náležel trest odnětí svobody na 10 až 15 let, případně i trest smrti. Trestný čin zabití tehdejší úprava neznala. Nedbalostní usmrcení bylo postihováno trestem odnětí svobody (až na 2 roky) jako trestný čin těžká újma z nedbalosti podle § 224. Řadou novel došlo k rozšíření trestného činu vraždy a byl obohacen o kvalifikované skutkové podstaty. První novelou, která zasáhla do podoby trestného činu vraždy, byla novela z roku 1990.[17] Tato novela zavedla nové kvalifikované skutkové podstaty: „*na dvou nebo více osobách, zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, opětovně, na osobě mladší než patnáct let, na veřejném činiteli při výkonu nebo pro výkon jeho pravomoci, v úmyslu získat majetkový prospěch, nebo v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky*“. Rovněž se v důsledku této novely

[17] Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, Článek I

upustilo od užívání trestu smrti a ten byl nahrazen (i retroaktivně) trestem odnětí svobody na doživotí. Novelou z roku 1995[18] došlo k doplnění dalších dvou okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Zvýšeně trestnou se tak stala vražda spáchaná „*na těhotné ženě*“ a „*na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání“*. Nicméně i dříve před touto novelou bylo možné přísněji postihovat vraždu spáchanou z rasistické či jiné obdobné pohnutky, k tomu sloužila kvalifikovaná skutková podstata vraždy z předešlé novely vyjádřená slovy „*z jiné zavržení hodné pohnutky*“.[19] Výsledkem těchto dvou novel se trestní zákoník z roku 1961 začal výrazně podobat nynějšímu trestnímu zákoníku. Sice neznal všechny kvalifikované skutkové podstaty, jako zná dnešní trestní zákoník, kupříkladu spáchání vraždy na svědkovi, avšak s tím si soud v některých případech poradil užitím „jiné zavrženíhodné pohnutky“.[20] Od novely z roku 1995 do vydání zákona č. 40/2009 Sb. zůstal trestný čin vraždy nezměněn.

[18] Zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
[19]JELÍNEK, Jiří. *Novelizace trestního zákona v roce 1995*. Bulletin advokacie. 1995, č. 9, s. 6
[20] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2003, sp. zn. 8 To 90/03

3 VRAŽDA Z POHLEDU PLATNÉHO ČESKÉHO PRÁVA

V současné době je nejpřednějším chráněným zájmem lidský život, což vyplývá nejenom ze stavby zvláštní části trestního zákoníku, ale i z čl. 6 Listiny základních práv a svobod, která stanoví, že každý má právo na život a nikdo ho nesmí být zbaven. Trestný čin vraždy je upraven ve zvláštní části trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Konkrétněji v Hlavě I. – trestné činy proti životu a zdraví, Díl 1. Trestné činy proti životu, § 140. První Hlava je rozčleněna na 5 dílů, kdy první díl se věnuje ustanovením chránícím život, druhý obsahuje ustanovení na ochranu zdraví, třetí stanovuje trestné činy ohrožující život nebo zdraví, čtvrtý obsahuje ustanovení věnující se ochraně těhotenství ženy a poslední, díl pátý, upravuje trestné činy týkající se s neoprávněného nakládání s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem. Mezi trestné činy proti životu patří, vedle vraždy, zabití, vražda novorozeného dítěte matkou, usmrcení z nedbalosti a účast na sebevraždě. Všechny tyto trestné činy mají sice obdobný následek, avšak se liší okolnostmi usmrcení, mírou společenské škodlivosti tohoto jednání a v neposlední řadě také stanovenou sankcí.

Lidský život je chráněn v období od začátku porodu do smrti. Smrtí se rozumí biologická smrt mozku (tzv. cerebrální smrt). *„Za smrt mozku se považuje nevratná ztráta funkce celého mozku, včetně mozkového kmene“.*[21] Hovoříme tedy o smrtelném stavu člověka, z něhož je návrat do života nemožný. Za smrt ve smyslu § 140 nelze pokládat smrt klinickou. Klinická smrt se projevuje krátkodobou zástavou srdeční činnosti a dechu. V důsledku pokroku lékařské vědy je možná obnova těchto životních funkcí, a proto byla koncepce klinické smrti nahrazena koncepcí biologické smrti mozku.

Život je chráněn i v případě smrtelné, nevyléčitelné nemoci či smrtelného zranění, kdy je smrt nevyhnutelná. České trestní právo nezná institut *euthanasie*,

[21]ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1457.

kterým se rozumí urychlení smrti umírajícího z důvodu zkrácení útrap, a to zpravidla na jeho naléhavou žádost. Z pohledu českého práva je v tomto případě nutné zvážit, zda tímto jednáním došlo k naplnění skutkové podstaty vraždy (§ 140 TZ) či zda se jedná o trestný čin zabití dle § 141 TZ. Je nutné zohlednit i povahu a závažnosti činu s přihlédnutím k § 39 odst. 2 TZ. Pravděpodobně by bylo současně užito i ustanovení § 58 TZ o mimořádném snížení trestu odnětí svobody.

3.1 Právní úprava trestného činu vraždy v Trestním zákoníku č. 40/2009 Sb.

Trestní zákoník definuje základní skutkovou podstatu vraždy jako úmyslné usmrcení jiného. Rozlišuje vraždu prostou dle ustanovení § 140 odst. 1, vraždu s rozmyslem nebo po předchozím uvážení upravenou v § 140 odst. 2 a dále pak k těmto dvěma druhům v § 140 odst. 3 uvádí okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Nezbytné je pak vraždu odlišit od trestného činu zabití, usmrcení z nedbalosti a vraždy novorozeného dítěte matkou, čemuž se budu věnovat v kapitolách 3.8 a 3.9. Příprava trestného činu je trestná, jen pokud to zákon u příslušného ustanovení výslovně stanoví, u vraždy tak stanoví v § 140 odst. 4 TZ.

„§ 140 Vražda

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.

(2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.

(3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším patnácti let,

d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,

e) na svědkovi, znalci nebo tlumočníkovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

h) opětovně,

i) zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.

(4) Příprava je trestná.“ [22]

3.2 Skutková podstata trestného činu

Předpokladem trestní odpovědnosti je spáchání trestného činu. Na trestný čin nahlížíme na základě formálního pojetí, které vychází z ústavního principu *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (čl. 39 LZPS) a z § 13 odst. 1 TZ, jenž stanoví, že trestným činem je pouze takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a vykazuje znaky v takovém zákoně uvedené. Pojetí trestného činu však není ryze formální, je omezeno i materiálními východisky, tj. společenská škodlivost. Zároveň zde však platí zásada subsidiarity trestní represe, kdy k uplatnění trestní odpovědnosti lze přistoupit pouze v případech společensky škodlivých, a to až jako ke krajnímu řešení, které znamená *ultima ratio,* to připadá v úvahu až v momentě, kdy nepostačují jiné prostředky nápravy, zejména prostředky jiných právních odvětví.[23]

Skutková podstata je jedním z formálních znaků trestného činu a můžeme

[22] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 140
[23] CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 68 str., ISBN 978-80-7380-583-8.

ji definovat jako souhrn znaků trestného činu, na jejichž základě se od sebe jednotlivé trestné činy diferencují.

Skutkové podstaty trestných činů jsou obsaženy ve zvláštní části trestního zákoníku, která je rozdělena do třinácti hlav dle skupinového objektu. Hlavy jsou uspořádány dle hodnotového systému, kdy na prvním místě trestněprávní ochrany je člověk a jeho život, zdraví, osobní svoboda, tělesná integrita, důstojnost apod.

Skutkové podstaty můžeme dle závažnosti trestného činu rozdělit na základní, kvalifikované a privilegované. Základní skutková podstata bývá zpravidla umístěna v prvních odstavcích jednotlivých ustanovení. U trestného činu vraždy je pak obsažena v hlavě první, v prvním odstavci § 140 TZ a je vyjádřena slovy „*Kdo jiného úmyslně usmrtí*“. V tomto případě hovoříme o vraždě prosté. Kvalifikované skutkové podstaty vraždy jsou uvedené v následujících odstavcích, dále rozšiřují základní skutkovou podstatu, vyjadřují vyšší míru závažnosti a vypovídají o vyšší společenské škodlivost činu. Privilegovaná skutková podstata je charakteristická svou menší závažností pro společnost než základní skutková podstata. Privilegovanou skutkovou podstatu můžeme spatřovat v trestném činu vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 TZ) a v trestném činu zabití (§ 141 TZ). Kvalifikovaným a privilegovaným skutkovým podstatám vraždy se pak budu podrobněji věnovat v samostatných kapitolách své diplomové práce. Vražda je trestným činem poruchovým, což znamená, že k naplnění skutkové podstaty vraždy nestačí pouze existence nebezpečí vzniku poruchy (k tomu srov. například obecné ohrožení § 272), ale musí dojít i k účinku, tedy k smrti.[24]

Znaky skutkové podstaty je možné rozdělit do několika skupin, a to na znaky charakterizující:

- objekt (tj. hodnota, která byla trestným činem porušena nebo ohrožena),
- objektivní stránku (tj. jednání, následek a příčinná souvislost mezi nimi),
- subjekt (tj. trestně odpovědný pachatel),
- subjektivní stránku (tj. zavinění).

[24] CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 62 str., ISBN 978-80-7380-583-8.

3.2.1 Objekt, objektivní stránka trestného činu vraždy

Objekt je jedním z obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu. Objektem trestného činu se rozumí společenské vztahy, zájmy a hodnoty, které jsou chráněny normami trestního práva.[25] Předmětem ochrany trestního práva nejsou všechny společenské vztahy a hodnoty, ale pouze ty, které mají v rámci společnosti zvláštní význam.

V případě trestného činu vraždy je chráněným objektem lidský život. Od objektu je nutné odlišit předmět útoku, kterým je v případě vraždy tělo oběti. Předmětem útoku je jednak dospělý člověk, tak i dítě, které přestalo být lidským plodem. Rozhodným okamžikem přeměny plodu na lidského jedince je okamžik začátku porodu, tedy okamžik, kdy tělo dítěte začne opouštět tělo matky. U císařského řezu, jde dle Šámala o začátek operativního zákroku.[26] Konec ochrany lidského života je spojován s biologickou smrtí mozku.

Objektivní stránkou rozumíme projev trestného činu ve vnějším světě. Objektivní stránka trestného činu je složena z obligatorních a fakultativních znaků. Obligatorními znaky jsou jednání, následek a příčinná souvislost mezi nimi, tzv. kauzální nexus. Mezi fakultativními znaky náleží modus operandi (způsob spáchání), účinek, předmět útoku, čas a místo spáchání. V případě, že je fakultativní znak obsažen přímo ve skutkové podstatě, musí být splněn, aby byla tato skutková podstata naplněna. Co se týče fakultativních znaků, bych v souvislosti s trestním činem vraždy zmínil způsob spáchání, který se projevuje v § 140 odst. 3 písm. i). Jedná se o spáchání činu zvlášť surovým či trýznivým způsobem. Definicí tohoto právního pojmu se budu zabývat v kapitole 3.5.

Objektivní stránka trestného činu vraždy spočívá ve zbavení života lidského jedince. Tím rozumíme jakékoliv působení na tělesnou integritu člověka,

---

[25] FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo hmotné*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). 47 str. ISBN 978-80-7418-221-1.
[26] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1459.

jehož následkem je jeho smrt. Vraždou je jak jednorázové jednání (zastřelení, ubodání), tak i jednání postupné a dlouhodobé. Je tedy možné, že k takovému usmrcení dojde například i v důsledku dlouhodobého ubližování na zdraví nebo v důsledku postupného podávání malého množství jedu. Jednání pachatele může mít jak fyzickou povahu (chvaty, útok sečnou zbraní), tak psychickou (vyvolání smrtelného zděšení). Vražda je trestný čin patřící mezi tzv. nepravé omisivní delikty, což znamená, že je možné ji spáchat jak komisivně (konáním), tak omisivně – opomenutím takového konání, ke kterému byl pachatel, dle ust. § 112 TZ, „*povinen podle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí nebo smlouvy, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti konat nebo vyplývala-li taková jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání anebo k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen.*“[27] Opomenutím této zvláštní povinnosti konat vzniká trestní odpovědnost za způsobený následek. Kupříkladu by se mohlo jedna o situaci, kdy pachatel, byť i neúmyslně zavinil požár a neučinil žádné kroky, aby odstranil vzniklé nebezpečí pro lidi a v důsledku toho způsobil smrt.[28] Zvláštní povinnost konat nesmíme zaměňovat s obecnou povinností konat, vyplývající například z ust. § 367 TZ (kde je upravena obecná povinnost překazit trestný čin), kdy pachatel není odpovědný za následek, i v případě že by jej chtěl způsobit. Trestně odpovědný je pak pouze za samotné nepřekažení TČ.

Otázku zavinění zkoumáme až poté, co je náležitě zjištěn příčinný vztah. K vyvození závěru o příčinném vztahu dostačuje, že pachatel svým jednáním zapříčinil, třebaže i jednu podmínku, která vedla k následku. Příčinou následku je jakákoliv okolnost, která sama nebo v souhrnu s jinými okolnostmi způsobila následek.[29] K zjišťování příčinné souvislosti používáme teorii podmínky, dle které je příčinou kterýkoli jev, bez kterého by jiný jev nenastal nebo by nastal odlišným způsobem. Příčinná souvislost je omezena i dalšími zásadami, kterými jsou: umělá izolace jevů, gradace příčinné souvislosti a adekvátní příčinná souvislost.

„ *Právně relevantními příčinami nemohou být kterékoli faktické příčiny,*

[27] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 112
[28] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 2. 2008, sp. zn. 1 To 1/2008
[29] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 1626/2015, ze dne 20.1.2016

sebevíce vzdálené od škodního následku, nýbrž je třeba vyčlenit (izolovat) jen ty příčiny, s nimiž právo spojuje vznik odpovědnosti (tzv. umělá izolace jevů), které jsou pro způsobení následku významné (tzv. gradace příčinné souvislosti) a které podle obvyklého chodu věcí i podle obecné zkušenosti mají zpravidla (typicky) za následek způsobení určité škody (tzv. adekvátní příčinná souvislost).“[30]

3.2.2 Subjekt, subjektivní stránka trestného činu vraždy

Za subjekt trestného činu označujeme pachatele. Tedy fyzickou či právnickou osobu, která svým jednáním uskutečnila trestný čin vymezený ve skutkové podstatě. K označení osoby za pachatele, je nezbytné, aby byly naplněny všechny obligatorní podmínky. Těmi jsou věk, příčetnost, zaviněné jednání. U mladistvých rovněž i dostatečná mravní a rozumová vyspělost. Trestní odpovědnost z hlediska věku připadá v úvahu až dnem následujícím po dnu patnáctých narozenin (k tomu srov. § 25 a § 139 TZ). Plná trestní odpovědnost je ovšem spojována až s dovršením věku osmnácti let. Pachatelé ve věku od 15 do 18 let jsou sice trestně odpovědnými, ale pouze za podmínek stanovených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.[31] Právní nauka dělí subjekty na subjekt obecný, subjekt speciální a subjekt konkrétní. [32] U obecného subjektu není vyžadována žádná speciální vlastnost, může jím být kdokoli. V textu skutkové podstaty pak obecný subjekt rozpoznáme tak, že je vymezen slovy “kdo“ (například trestný čin vraždy dle § 140 odst. 1,2 TZ či trestný čin krádeže podle § 205 odst. 1 TZ). Naopak v některých případech bývá požadováno, aby měl pachatel trestného činu zvláštní vlastnost, postavení či způsobilost. [33] Ve skutkové podstatě vraždy není vymezen žádný speciální subjekt, avšak ho můžeme naleznout v jiném trestném činu proti životu, a to například v § 143 odst. 2 TZ, kde speciálním subjektem je osoba, která porušila povinnost vyplývající z jejího povolání, zaměstnaní, postavení nebo uloženou jí podle zákona. Účastníkem takových trestných činů, kde je u pachatele vyžadována

[30] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012
[31] Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže
[32] NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 120 str., ISBN 978-80-7380-651-4.
[33] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 114 odst. 1

zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, může být však i ten, který tuto požadovanou vlastnost nemá. Pokud zákon stanoví, že je nutné, aby měl pachatel nějakou zvláštní vlastnost, postačí, že tuto vlastnost má právnická osoba, které se pachatelovo jednání přičítá.[34] Konkrétním subjektem je pak kupříkladu matka ve smyslu § 142, která usmrtila své dítě v důsledku rozrušení z porodu. Třídění subjektů má zásadní vliv při kvalifikaci skutků, jelikož nikoli každý může být subjektem jakéhokoli trestného činu. V některých případech skutková podstata vyžaduje, aby byl trestný čin spáchán osobním jednáním pachatele, takové delikty nazýváme vlastnoruční delikty, tím je i trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou. Za pachatele považujeme i tzv. nepřímého pachatele. Tím je ten, kdo využije jiné osoby, jež není trestně odpovědná, jako „živý nástroj" ke spáchání trestného činu (matka přiměje své třináctileté dítě, aby usmrtilo svého otce). Živý nástroj není trestně odpovědný, neboť kupříkladu jedná v omylu, za okolnosti vylučující protiprávnost nebo pro nedostatek věku. Ze shora uvedeného vyplývá, že nepřímé pachatelství je vyloučeno u vlastnoručních deliktů.

Subjektivní stránka trestného činu je tvořena zaviněním. Vedle obligatorního znaku zavinění má subjektivní stránka i fakultativní znaky, kterými jsou pohnutka, cíl a záměr. Právní teorie definuje zavinění jako „*vnitřní psychický vztah pachatele k jednání, jehož se dopouští, k jeho následkům a dalším okolnostem činu*"[35]. Trestní zákoník dle § 15, 16 zná dvě formy zavinění, a to úmyslné a nedbalostní. Dále pak můžeme dělit úmysl na přímý (pachatel si byl vědom, že svým jednáním může zasáhnout zájem chráněný v trestním zákoně a zamýšlel tak učinit) a nepřímý (pachatel si byl vědom, že svým jednáním může zasáhnout zájem chráněný v trestním zákoně a pokud se tak stane, byl s tím srozuměn). U nedbalosti pak rozlišujeme nedbalost vědomou a nevědomou. Jediným trestným činem s nedbalostním zaviněním z kategorie trestných činů proti životu je usmrcení z nedbalosti dle § 143 TZ. K trestní odpovědnosti je dle § 13 odst. 2 třeba úmyslného zavinění. Naplnění skutkové podstaty trestného činu nedbalostním zaviněním je možné pouze tehdy, pokud to trestní zákon výslovně stanoví.

---

[34] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 114 odst. 2,3
[35] NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné.* 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4., s. 125

U vraždy je vyloučeno zavinění z nedbalosti, neboť je čistě úmyslným trestným činem. Úmysl pachatele musí spět k usmrcení člověka, přičemž dostačuje i úmysl nepřímý. Pokud by pachatel nezamýšlel usmrtit daného člověka, nebyla by naplněna subjektivní stránka skutkové podstaty, což by vylučovalo trestní odpovědnost za vraždu podle § 140 TZ. Kupříkladu kdyby pachatel chtěl jinému způsobit těžké ublížení na zdraví a nevěděl by, že svým jednáním může způsobit smrt anebo s tím nebyl srozuměn. Pokud by pak v důsledku způsobených zranění dotyčná osoba podlehla, nebude se jednat o vraždu. Toto jednání je nutné posoudit jako těžké ublížení na zdraví s následkem smrti (§ 145 odst. 3 TZ). Prokazování úmyslu je v praxi velmi náročné, k jeho stanovení je nutné posoudit okolnosti, za nichž k útoku pachatele došlo, s tím že úmysl usmrtit jiného musí z těchto okolností jasně vyplynout. K objasnění zavinění je třeba zkoumat osobní vlastnosti pachatele, co pachatele k útoku vedlo, co útoku předcházelo, jakého nástroje k útoku užil, jak útok provedl apod.[36]

V odstavci 2 § 140 TZ je hovořeno o pachateli, který jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, oproti tomu odstavec první § 140 TZ se vztahuje na případy, kdy pachatel jiného usmrtí jako výsledek reakce na danou situaci, aniž by o tom dopředu přemýšlel. Z důvodové zprávy pak můžeme vyčíst, že míra úmyslného zavinění není v každém případě totožná, proto taky trestní zákoník trestá přísněji vraždy podle § 140 odst. 2. Náročnou otázkou je, jak posoudit pachatelovu lhostejnost k možnému následku smrti jiného. P. Šámal se v Komentáři k trestnímu zákonu ztotožňuje s praxí soudů, které dovozují srozumění s následkem jen tehdy, pokud má pachatel současně kladný vztah k tomu, že následek nastane, ale i zároveň k tomu, že nenastane (tzv. nepravá lhostejnost). Proto v pachatelově lhostejnosti nelze vždy spatřovat srozumění s následkem, tedy nepřímý úmysl. V případě, že pachatel zamýšlel usmrtit jiného, avšak smrt této osoby nastala jiným způsobem, než pachatel sám zamýšlel, bude se jednat o dokonaný trestný čin vraždy pouze tehdy, že takový způsob byl alespoň v obecné rovině zahrnut v představách onoho pachatele. Pokud však smrt nastala zásadně jiným způsobem, než pachatel zamýšlel, je nutné, takové jednání

[36] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1463.

posoudit jako pokus o vraždu v souběhu s usmrcením z nedbalosti.[37]

3.3 Vražda prostá

Vražda prostá je tvořena ustanovením § 140 odst. 1 TZ, jež je základní skutkovou podstatou vraždy. Charakterizujeme ji jako spontánní úmyslné usmrcení jiné osoby, kdy pachatel jedná v náhlém hnutí mysli.[38] Taková vražda se vyznačuje absencí rozmyslu či jiného předešlého uvážení pachatelova smrtelného jednání a je trestána trestem odnětí svobody v rozmezí deset až osmnáct let.[39] Prosté vraždy jsou tedy mírněji trestány než vraždy kvalifikované, což je ve většině případů výsledkem jejich „nižší" společenské škodlivosti, není to však pravidlem. V některých případech však nepřítomnost rozmyslu může znamenat vyšší společenskou škodlivost, konkrétně u pachatelů, kterým je lidský život lhostejný a usmrcení jiného je pro ně tak běžnou věcí, že konsekvence svého jednání ani nerozvažují.[40]

3.4 Premeditace

Premeditace v trestním právu představuje zvláštní kvalifikační okolnost a nelze ji zaměňovat s formou zavinění.[41] V případě vraždy je premeditace obsažena v § 140 odst. 2 a tvoří její kvalifikovanou skutkovou podstatu. Dále rozvijí vraždu prostou a stanovuje další znak, a to „rozmysl" nebo „předchozí uvážení", z nichž k naplnění této skutkové podstaty, postačí, s přihlédnutím k alternativnímu vyjádření těchto znaků, naplnění pouze jednoho z nich. Nejedená se tedy o jiný trestný čin, ač by to mohla slovní konstrukce tohoto ustanovení nasvědčovat, pouze o zvláštní typ vraždy. Premeditaci lze definovat jako „*uvážený*

[37] Ibid.
[38] Ibid.
[39] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 140 odst. 1
[40] *Rozmysl a uvážení u trestného činu vraždy: Zamyšlení nad problematikou premeditace v českém trestním právu* [online]. 13. září 2019 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: https://ak-honzik.cz/rozmysl-a-uvazeni-u-trestneho-cinu-vrazdy-zamysleni-nad-problematikou-premeditace-v-ceskem-trestnim-pravu/
[41] HOŘÁK, Jaromír. *Vražda a zabití v novém trestním zákoníku*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, s. 53-66

myšlenkový proces pachatele“[42]. Spáchání premeditativní vraždy se zpravidla projevuje vyšší mírou společenské nebezpečnosti, proto je nutné ji trestat přísněji než vraždu prostou, rovněž se tato okolnost projeví při určování trestu, kdy spodní i horní hranice trestu odnětí svobody je navýšena o dva roky oproti vraždě prosté. Naopak bude hledisko společenské škodlivosti nižší za situace, kdy pachatel pečlivě zvažuje, zda usmrtí jinou osobu (na její žádost), která výrazně trpí např. v důsledku nevyléčitelné nemoci, vážného zranění, nebo i v případě nevyhnutelné smrti, proto aby zkrátil její útrapy. V tomto případě by předchozí uvážení nemělo být k tíži pachatele, avšak dle teze současného trestního zákona by se pravděpodobně jednalo právě o vraždu premeditativní, proto zde spatřuji nedostatky, jedinými korektivy v tomto případě by mohly být institut mimořádného snížení trestu odnětí svobody (§ 58 TZ) a polehčující okolnost spáchání trestného činu ze soucitu (§ 41 TZ). Úmyslné usmrcení ze soucitu, resp. na žádost by mohlo být novou privilegovanou skutkovou podstatou k vraždě, avšak k tomu se váže spoustu nevyřešených právních, politických a medicínských otázek, proto budeme muset počkat, jak se s koncepcí tzv. euthanasie zákonodárci „poperou“. K zahlazení dalších nedostatků tohoto ustanovení slouží privilegovaná skutková podstaty vraždy, a to trestný čin zabití (§ 141 TZ).

Spáchání vraždy „s rozmyslem“ spočívá v méně intenzivních myšlenkových úvahách o smrtelném jednání. Je to však jednání odlišné od jednání v náhlém hnutí mysli, které je podstatou vraždy prosté. V případě vraždy s rozmyslem je pachatelovo usmrcení jiného výsledkem alespoň krátké racionální úvahy.[43] Pachatel zváží, zda jednání vykoná a jaké s tím jsou spojeny následky.

Úmyslné usmrcení jiné osoby „po předchozím uvážení“ je okolností širší, než je tomu u provedení vraždy „s rozmyslem“, vyžaduje tedy podrobnější a intenzivnější promyšlení činu. Pachatel si vraždu s dostatečným předstihem předem promyslí, učiní rozhodnutí, zejména si zvolí místo a čas činu, vražednou

[42] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1465.
[43] HOŘÁK, Jaromír. *Vražda a zabití v novém trestním zákoníku*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, s. 53-66

zbraň, způsob provedení a utvoří plán.[44]

3.5 Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu vraždy

Vedle základní skutkové podstaty, tedy vedle vraždy prosté dle § 140 odst. 1 TZ a vedle kvalifikované skutkové podstaty (vraždy premeditativní) podle § 140 odst. 2 TZ, zná trestní zákoník i jiné kvalifikované skutkové podstaty vraždy. Ty jsou uvedeny v § 140 odst. 3 TZ a je zde stanoveno, že potrestán odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude ten, kdo spáchá čin popisovaný v odstavci prvním, či druhém:

a) „Na dvou a více osobách“

Za okolnosti, že pachatel v krátké době usmrtí více osob než jednu, vyvstává otázka, zda onu situaci posoudit jako spáchání vraždy (nebo jejího pokusu či přípravy) „na dvou a více osobách“ ve smyslu § 140 odst. 3 písm. a) nebo jako vícenásobný trestný čin vraždy. Jestliže je taková vražda spáchána pouze jedním skutkem, bude se jednat o vraždu „na dvou a více osobách“. To i v případě, když se bude jednat o pokračování v TČ podle § 116 TZ (pachatel automatickou zbraní střílí do davu). Pokud je ale spáchána více skutky (vícečinný souběh stejnorodý), bude se jednat o vraždu opětovně spáchanou podle § 140 písm. h). O vraždu dle písm. a) se za jistých okolností jedná i v případě, když je mezi jednotlivými vraždami delší interval. Příklad takového jednání můžeme nalézt i v judikatuře, kdy pachatel usmrtil všechny členy domácnosti rodinného domu jeho příbuzných v přesně nezjištěné době od 6:57 do 12:45 hodin. Nejdříve usmrtil všechny osoby nacházející se v domě a poté jako poslední osobu D. H., jež se vrátila domů ze školy.[45] Důležité však je, že pachatel již od počátku zamýšlel usmrcení všech členů této domácnosti. Jinak bychom hodnotili situaci, kdyby po těchto vraždách přistihla pachatele sousedka a on jí s pohnutkou zakrýt své vraždění usmrtil. Ve vztahu k sousedce je pak na místě kvalifikace dle § 140 odst. 3 písm. h, tedy vražda spáchaná opětovně.

---

[44] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 3 Tdo 193/2013, uveřejněno pod R 49/2013 tr. Dostupné v: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*, 7/2013

[45] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 8 Tdo 1181/2017

Kuriózním případem se zabýval Vrchní soud v Olomouci, který řešil situaci, kdy pachatel napadl těhotnou ženu s úmyslem ji usmrtit. Zabýval se tím, zda je toto jednání možné klasifikovat jako pokus o vraždu směřující vůči dvěma osobám. Soud se však vyslovil, že lidský plod nelze považovat za lidského jedince a tudíž nepožívá přímé ochrany ustanovením § 140 TZ. V těchto případech je využíváno kvalifikované skutkové podstaty vraždy, a to konkrétně spáchání činu „na těhotné ženě“ podle § 140 odst. 3 b).[46]

b) „Na těhotné ženě“

Díky tomuto ustanovení požívá těhotná žena zvláštní ochrany. Vyšší trestnost tohoto trestného činu vyplývá z faktu, že je třeba chránit nejen život těhotné ženy, rovněž i lidský plod, jelikož je vysoce pravděpodobné, že usmrcením ženy, dojde i k usmrcení lidského plodu. Z počátku je nutné vymezit časový úsek těhotenství ženy. Těhotenství ženy počíná *nidací* a končí začátkem porodu, rovněž tomu je tak v případě umělého oplodnění.[47] Nidace, tedy zahnízdění vajíčka v děloze matky, je jednou z fází vývoje oplodněného vajíčka. Jak již jsem vymezil výše, začátkem porodu dochází z hlediska trestního práva k přeměně lidského plodu na lidský život. Těhotenství ženy může skončit i umělou cestou (tzv. interrupcí) nebo spontánním potratem. Naplnění této kvalifikované skutkové podstaty je podmíněno tím, že žena musí být těhotná již předtím, než započne útok pachatele, a proto je nepodstatné, zda k ukončení těhotenství došlo už v průběhu činu či až po smrti těhotné ženy. K vyvinění z této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby nestačí pachatelovo tvrzení, že o těhotenství ženy nevěděl. Zda pachatel věděl či nevěděl o těhotenství ženy, se dokazuje z okolností případu a z pachatelových subjektivních dispozic.[48] Ve vztahu k této zvlášť přitěžující okolnosti postačí nedbalostní zavinění, tedy že to pachatel vědět měl a mohl. Prokazování toho, že pachatel o těhotenství věděl, je dle mého názoru mimořádně náročné, obzvláště v případech kdy se žena nachází v rané fázi těhotenství a pachatel dotyčnou ženu nezná. Na každé ženě se

[46] Rozsudek VS v Olomouci ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. 5 Tdo 81/2005 (R 43/2006)
[47] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1470.
[48] Ibid.

projevuje těhotenství jinak, nemusí být znatelné z pohledu na její tělo, proto je vysoce důležité, aby soud tento znak obstojně dokázal na základě okolností daného případu. Příkladem může být rozhodnutí ve věci 5 To 81/2005, kdy soud dokazoval pachatelovo vědění o těhotenství ženy na základě toho, že těhotenství bylo zřejmé na těle ženy a zároveň také z osobních poměrů, jelikož pachatel s touto ženou žil a narození dítěte očekával.[49] Ustanovení poskytující ochranu lidskému plodu a zdraví matky můžeme naleznout i v jiné části trestního zákoníku. Řadíme je do kategorie trestných činů proti těhotenství ženy a nalezneme je v Hlavě I. – trestné činy proti životu a zdraví, Díl 4, § 159 - § 163 TZ.

c) „Na dítěti mladším patnácti let“

Smyslem tohoto ustanovení je zájem na zvýšené ochraně mladších dětí.[50] Spáchání vraždy na dítěti je už jen z morálního hlediska více zavrženíhodné než na dospělém, proto je logické, že trestní zákoník užívá věkovou kategorii dítěte mladšího patnácti let. Věk patnácti let musíme interpretovat s přihlédnutím k § 139 TZ. Dítětem mladším patnácti let je tedy myšlena fyzická osoba, u které ještě nenastal den patnáctých narozenin. V den svých patnáctých narozenin tato osoba již není „dítětem mladším patnácti let“, a proto nepožívá ochrany ve smyslu § 140 odst. 3 písm. c) TZ. Aby soud mohl tento znak přičítat k tíži pachatele, musí dokázat, že pachatel o této skutečnosti věděl či to minimálně se zřetelem na okolnosti případu vědět měl a mohl. Z hlediska zavinění u této kvalifikované skutkové podstaty tedy postačí nedbalost ve smyslu § 17 písm. b) TZ, jako tomu je u těhotné ženy.

d) „Na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci“

Další zvlášť přitěžující okolností je spáchání vraždy na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci. Z počátku je nutné vymezit, kým rozumíme úřední osobu. Trestní zákoník používá tento pojem namísto dříve

[49] Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. 5 To 81/2005
[50] HULMÁKOVÁ, Jana, VÁLKOVÁ, Helena. Trestněprávní ochrana dětí podle nového trestního zákoníku. Trestněprávní revue. 2010, č. 10, s. 307-312

užívaného pojmu „veřejný činitel“. Vodítkem k vymezení pojmu úřední osoby nám bude ustanovení § 127 TZ, podle kterého jsou pro účely trestního zákona „úřední osobou“ osoby vyjmenované v taxativním výčtu. Pro představu se jedná například o prezidenta České republiky, soudce, státního zástupce, poslance, senátora, příslušníka ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, strážníka obecní policie. Úřední osoba požívá zvláštní ochrany, v případě že užívá jí svěřené pravomoci k plnění úkolů státu nebo společnosti. K trestní odpovědnosti za vraždu úřední osoby je třeba, aby tato osoba byla usmrcena v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.[51] Pokud by tedy například pachatel zavraždil soudce, který by v souvislosti s osobou pachatele nevykonával žádnou pravomoc, nejednalo by se o vraždu ve smyslu § 140 odst. 3 písm. d) TZ. Ochrana úřední osoby má však i své limity, úřední osoba musí jednat v mezích své pravomoci a v souladu se zákonem. Pokud by tyto meze překročila, nepožívala by takové ochrany, jakou poskytuje tato kvalifikovaná skutková podstata.[52] Vykonávání pravomoci však nelze spatřovat v pouhém rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnickým osob, a proto musí soud v každém konkrétním případě posuzovat, zda dotčená osoba je úřední osobou či není.[53] Není třeba, aby si byl pachatel vědom toho, že jde o úřední osobu, postačí, že je to možné vyvodit ze skutkových okolností, které pachatel zná.[54] Ustanovení § 140 odst. 3 písm. d) TZ uvádí dva způsoby vražd na úřední osobě, a to „*při výkonu“* nebo „*pro výkon její pravomoci“*. O vraždu úřední osoby při výkonu pravomoci půjde kupříkladu za situace, kdy policista přistihne pachatele při páchání trestného činu a ten policistu zavraždí, aby mohl z místa činu uprchnout. Stejně tak o vraždu úřední osoby pro výkon její pravomoci půjde v případě, že pachatel z nenávisti k Policii ČR zavraždí příslušníka toho orgánu.

e) „Na svědkovi, znalci nebo tlumočníkovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti“

Jednou z dalších okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby je

[51] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, *§ 127 odst. 2*
[52] Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 14. 7. 1970, sp. zn. 7 Tz 8/70
[53] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 1. 1972, sp. zn. 4 To 47/71
[54] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. Trestní zákoník (EVK). 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1457.

spáchání vraždy na svědkovi, znalci nebo tlumočníkovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti. „*Souvislostí s výkonem jejich povinnosti*“ rozumíme jakoukoli, třebaže i vzdálenou souvislost.[55] Povinností těchto osob je třeba interpretovat zejména jako povinnosti v soudním řízení, v řízení před státním zástupcem, před policejním orgánem a další povinnosti vyplývající z § 346, § 347 TZ apod. V kontextu s tímto ustanovením je třeba za svědka považovat nejen osobu, která již byla předvolána za účelem, aby vypovídala o skutkových okolnostech, které zachytila svými smysly, ale i osobu, která by byla potenciálním svědkem, tedy osobu, kterou pachatel usmrtil, aby předešel její výpovědi o skutečnostech, které by mohly být podkladem pro usvědčení tohoto pachatele. Znalcem je osoba, která je vyžádána, pokud je v řízení potřeba odborných znalostí k objasnění věci (k tomu srov. zejména § 105 TŘ, § 127 OSŘ a zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících). Tlumočníkem je dle § 28 TŘ osoba, která se přibírá, aby přeložila obsah písemností, ústních projevů či jinak napomohla k dorozumění v rámci řízení (srov. § 18 OSŘ; zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících). Rovněž jako tomu je v předchozí kvalifikované skutkové podstatě, i tady pachatel nemusí vědět, že se jedná o osobu, která má postavení svědka, znalce či tlumočníka, postačí, že je to možné vyvodit ze skutkových okolností, které pachatel zná.[56] Vzhledem k výše uvedenému připadá v úvahu pouze jednání spočívající v úmyslu přímém, s tím, že ve vztahu k následku postačí úmysl eventuální, resp. srozumění pachatele s následkem. Při projednávání aktuálního trestního zákoníku se o postavení úředních osob ucházely i osoby z jiných povolání. Jednalo se především o záchranáře, kteří jsou často předmětem útoku agresivních či podnapilých pacientů nebo i jiných osob. Zákonodárci však tuto situaci vyřešili obratněji a zavedli novou kvalifikovanou skutkovou podstatu, kterou se budu zabývat v následující části této kapitoly.

f) „Na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho

[55] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1457.
[56] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK*). 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1457.

zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“

Přísněji trestán bude rovněž ten, který úmyslně usmrtí zdravotnického pracovníka či pracovníka obdobného. Aby tato zvlášť přitěžující okolnost mohla být pachateli přičítána, musí takovou osobu usmrtit přímo při poskytování zdravotnické péče, například při poskytování lékařské pomoci při automobilové nehodě záchrannou službou nebo při ošetření v ambulanci. Není však podstatné, jestli se zdravotnický pracovník nachází v místě, kde běžně poskytuje zdravotnické služby, může se jednat například i o lékaře, který zahlédne dopravní nehodu a přispěchá na pomoc.[57] Kdo je zdravotnickým pracovníkem určujeme podle jiných zákonů, podle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních a zákona č. 95/2004 Sb.[58] Jak plyne ze znění tohoto ustanovení, stejné ochrany požívají i osoby odlišné od zdravotnických pracovníků, zejména hasiči a příslušníci horské služby, avšak pouze za okolnosti, že plní obdobnou povinnost (k tomu srov. zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně). Stejná ochrana náleží nejen hasičům profesionálním, ale i tzv. dobrovolným hasičům. Příslušník Hasičského záchranného sboru ČR je jako příslušník bezpečnostního sboru dle § 127 odst. 1 písm. e) TZ i úřední osobou, proto záleží na skutkových okolnostech, kdy se bude hasič těšit ochrany jako úřední osoba a kdy zase jako osoba, vykonávající povinnost při ochraně života ve smyslu § 140 odst. 3 písm. f) TZ. Z dikce tohoto ustanovení můžeme usoudit, že pro spáchání takové vraždy je potřeba minimálně eventuálního úmyslu. Zároveň k vyvinění z této kvalifikované skutkové podstaty nepostačí pachatelovo tvrzení, že nevěděl, že se jedná o zdravotnického či obdobného pracovníka, pokud je to možné dovodit ze skutkových okolností, kterých si byl pachatel vědom (např. když se jedná o lékaře, který zachraňuje zraněnou osobu ve vozidle rychlé zdravotnické záchranné služby).

g) „Na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto,

[57] DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788074787904., str. 853
[58] Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta

že je skutečně nebo domněle bez vyznání“

Samotná Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, hovoří o rovnosti lidí v právech a důstojnosti nehledě na rasu, národnost, víru, náboženství apod., proto je třeba přísněji postihovat i vraždy motivované diskriminační pohnutkou.[59] Trestní zákoník v tomto ustanovení vychází i z dalších článku LZPS, zejména pak z čl. 25 LZPS, dle kterého „Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.“ Dalším důvodem k ochraně takovýchto osob je fakt, že v praxi relativně často dochází k útokům pro příslušnost k určité skupině lidí, a proto je stanovení vyšší trestní sazby žádoucí už jenom z preventivních důvodů. K interpretaci pojmů jako je rasa, etnická skupina, vyznání atp., doporučuji nahlédnout do Šámalova komentáře k § 140 TZ.[60] Je nerozhodné, zda se pachatelovo přesvědčení o příslušnosti jiného k určité etnické skupině, rase, k vyznání či jiné obdobné skupině lidí shoduje s realitou či nikoliv, vždy bude pachatelovo jednání kvalifikováno jako vražda ve smyslu § 140 odst. 3 písm. g) TZ. Pokud by tedy pachatel usuzoval podle barvy pleti a celkového vzezření jiného, že se jedná o člověka rasy mongoloidní a pro tuto skutečnost ho úmyslně usmrtil, bude se jednat o vraždu dle § 140 odst. 3 písm. g) TZ i v případě, že skutečnou rasou člověka, kterého usmrtil, je rasa europoidní. Skutkový omyl ve vlastnosti předmětu útoku zde nemá právní relevanci. Jelikož pachatel u takovéto vraždy jedná z diskriminačních pohnutek, jedná vždy v přímém úmyslu. Ve vztahu pachatele k následku jeho jednání není vyloučena trestní odpovědnost ani úmyslem eventuálním.

K doplnění této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby bych zmínil mediálně známý případ pokusu vraždy, který se stal v 18. 4. 2009 ve Vítkově.[61] Tři pachatelé, jako členové neonacistického hnutí, se dopustili pokusu vraždy tím, že hodili několik zápalných láhví do domu romské rodiny v úmyslu zapálit dům a usmrtit členy této domácnosti pro jejich příslušnost k romské

[59] Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Čl. 1,3
[60] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK*). 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012
[61] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 8 Tdo 972/2011

menšině. Svým jednáním způsobili nezletilé dívce popáleniny II. až III. stupně a další zranění zbylým obyvatelům domu. Tímto se spolupachatelé dopustili pokusu vraždy pro příslušnost jiného k etnické skupině, rovněž však mimo tuto okolnost naplnili i několik dalších kvalifikovaných skutkových podstat trestného činu vraždy. Spáchali trestný čin na více osobách, zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem a na dítěti mladším patnácti let, proto také byli odsouzeni k výjimečnému trestu odnětí svobody.

Při bližším studiu této zvlášť přitěžující okolnosti jsem se pozastavil nad tím, proč toto ustanovení nechrání také ženy a muže ve smyslu rovnosti pohlaví. Pokud by někdo úmyslně usmrtil ženu či muže pro nenávist k takovému pohlaví, rozhodně by se jednalo o společensky škodlivější trestný čin, než je vražda prostá. Pro takový případ vraždy neexistuje konkrétní kvalifikovaná skutková podstata, budeme ho muset subsumovat pod obecnou „*zavrženíhodnou pohnutku"* vraždy ve smyslu § 140 odst. 3 písm. j) TZ. Dle mého názoru by i pohlaví jako celek zasloužilo stejné ochrany, jako tomu je například u rasy, vyznání, etnických skupin, a proto bych vraždu pro pohlaví zanesl přímo do textu tohoto ustanovení. Výslovné označení vraždy pro pohlaví jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby má svůj význam, jelikož široké veřejnosti nemusí být vždy zcela jasné, co lze pod „*zavrženíhodnou pohnutku*" podřadit a co už ne. Obdobně bych sem zařadil i vraždu pro sexuální orientaci, tím myslím sexuální orientaci v užším smyslu, tedy sexuální náklonost k ženám či mužům, resp. i k oběma pohlavím.

h) „Opětovně"

Trestem odnětí svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude rovněž potrestán ten, kdo se dopustí tzv. *stejnorodé recidivy* a to tak, že spáchá trestný čin vraždy poté, co byl již dříve za jinou vraždu pravomocně odsouzen. Jedním z důvodů vyšší trestnosti v případu vraždy spáchané opětovně je okolnost, že sankce uložená stejnému pachateli za vraždu předchozí nenaplnila svůj účel, tedy nevedla k jeho nápravě a neodradila ho od páchání další trestné činnosti. Dalším důvodem zvýšené trestnosti je zájem na ochraně společnosti, v případě vraždy spáchané opětovně je riziko pro společnost rozhodně vyšší. Toto ustanovení se ovšem nevztahuje pouze na případy, kdy se pachatel dopustí vraždy

poté, co byl již za jinou vraždu někdy v minulosti odsouzen či potrestán. Je sem třeba zahrnout i případy, kdy pachatel vraždu opakuje, aniž by byl už za jinou vraždu pravomocně odsouzen, takové případy nazýváme jako souběh trestných činů.[62] Nikoliv každý souběh vražd bude kvalifikován jako vražda spáchaná opětovně. Rozhodné je, zda se bude jednat o souběh jednočinný (více TČ spáchaných jedním skutkem) či souběh vícečinný (více TČ spácháno více skutky). Pokud půjde o vícečinný souběh, posoudíme ho jako opětovné spáchání vraždy právě ve smyslu § 140 odst. 3 písm. h) TZ. Naopak pokud bude jedním skutkem spácháno více vražd, bude se jednat o vraždu spáchanou na dvou nebo více osobách dle § 140 odst. 3 písm. a) TZ.[63] Zákonodárce ve vztahu ke znaku „*opětovně*“ nestanovil žádné časové omezení ani jinou lhůtu, proto se bude jednat o vraždu spáchanou opětovně dle § 140 odst. 3 písm. g) TZ i v případě, že předchozí odsouzení téhož pachatele za vraždu bylo zahlazeno, tedy i v případě, kdy by se na pachatele mělo hledět jako by nikdy odsouzen nebyl. To samé konstatoval i Nejvyšší soud ve své judikatuře.[64] Tento judikát je pak dále citován v nadcházejících rozhodnutích. Kupříkladu v jednom z nich nejvyšší soud doplňuje, že v souvislosti se znakem „*opětovně*“ „*není významné, zda se jednalo jen o pokus či přípravu trestného činu*“ a dále konstatuje, že „*při posuzování otázky, zda pachatel naplnil znak kvalifikované skutkové podstaty přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy že spáchal takový čin opětovně, není důležitá okolnost, že od spáchání dřívějšího trestného činu výtržnictví uplynula značně dlouhá doba.*“[65] Takovou okolnost je však nutné zohlednit při určování druhu a výměry trestu.[66] Pod tento znak bylo dříve řazeno i tzv. *pokračování v trestném činu,* dle současné judikatury se ovšem o opětovné spáchání ve smyslu § 140 odst. 3 písm. c) nejedná v případě jednoho pokračujícího trestného činu.[67]

i) „Zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem“

[62] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK*). 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1476.
[63] Tpjf 30/76.
[64] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1129/2012.
[65] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1408/2013-19
[66] Ibid.
[67] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK*). 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1476.

Spáchání vraždy takovýmto způsobem výrazně zasahuje do zásad lidskosti a humanity, proto je přísněji trestán pachatel, který svým jednáním naplní znaky této kvalifikované skutkové podstaty. Oba tyto znaky, tedy zvlášť surový či trýznivý způsob, jsou projevem složené skutkové podstaty a jsou spolu ve vztahu alternativnosti[68], což znamená, že k naplnění této kvalifikované skutkové podstaty postačí, pokud pachatel úmyslně usmrtí (nebo se o to pokusí) jiného jedním z těchto způsobů. Není však vyloučeno, aby v konkrétním případě pachatel svým jednáním naplnil oba způsoby provedení vraždy současně. V obou případech není právně relevantní, že pachatel nevěděl, že se jedná o zvlášť surový nebo trýznivý způsob, je dostačující pokud to s přihlédnutím ke skutkovým okolnostem a vlastním dispozicím vědět měl a mohl.

Co je myšleno „*zvlášť surovým způsobem*“ vraždy musíme vykládat zejména s přihlédnutím k judikatuře. Nejvyšší soud se vyslovil, že je tím myšlen takový útok, jenž se projevuje extrémní mírou brutality, která se výrazně liší od běžné míry brutality v jiných případech vraždy (s přihlédnutím k tomu, že vražda již sama o sobě vykazuje určitou míru surovosti).[69] Konkrétně pak v praxi, jako surový způsob vraždy, byl tak posouzen útok spočívající v intenzivních úderech pěstí a kopání do hlavy[70], dále pak případ, kdy pachatel nejdříve rdousil poškozenou a poté užil nejméně dva nože a zasadil několik bodných a řezných ran, kterými oddělil přední část krku.[71] Naopak užití sekáčku na maso, jako vražedné zbraně, k zasazení více ran do hlavy a do těla „*nelze také považovat za jednání tak neobvyklé a výjimečné, že by je bylo třeba posuzovat jako zvlášť surové.*“[72] Nakládání s tělem po smrti zavražděného, spočívající v devastaci mrtvoly, oddělování různých části těla či jiné zohavení mrtvoly není bráno jako zvlášť surový způsob vraždy. Klíčový je způsob útoku, kterým pachatel oběť usmrtil, to co nastalo po smrti, je ve vztahu k tomuto znaku irelevantní. Naplnění tohoto znaku je však možné, pokud útok směřuje proti osobě, která byla již před

[68] CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 74 str., ISBN 978-80-7380-583-8.
[69] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 18.11.1991 sp. zn. 7 To 62/91
[70] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.10.2004, sp. zn. 8 Tdo 1133/2004
[71] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 18. 11. 1991 sp. zn. 7 To 62/91
[72] Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 2. 1996 sp. zn. 1 T 54/94

tímto útokem v bezvědomí.[73]

O „*trýznivý způsob*“ vraždy jde pak tehdy, když je provedena tak, že oběť pachatelova útoku pociťuje bolesti na hranici snesitelnosti, a to ať už se jedná o trýzeň fyzické či psychické povahy.[74] Trýznivý způsob spáchání nemusíme vždy dovozovat z vysoké intenzivnosti bolestí, ale i v případech kdy pachatel způsobuje bolest nižšího rázu avšak v delším časovém rozmezí.[75] V praxi se pak jedná například o vraždu vyhladověním nebo odpíráním tekutin. Obdobně bychom pak vyhodnotili případy, kdy pachatel svou oběť pomalu topí nebo jí způsobí řezná zranění a nechá ji pomalu vykrvácet. Podobným případem se zabýval i Vrchní soud v Praze, kdy obvinění svázali poškozenou a omotali jí obličej látkou. Poté ji ponechali ležet na břiše s obličejem zamáčknutým do polštáře a zakryli peřinou, čímž došlo po několika desítkách minut k udušení poškozené. Tímto jednáním se, dle názoru soudu, dopustili vraždy spáchané trýznivým způsobem.[76]

j) „V úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky“

Mezi poslední znaky podmiňující použití vyšší trestní sazby patří tzv. vražda pro zištnost, nadále vražda „*ve snaze zakrýt či usnadnit trestný čin*“ a v poslední řadě také znak „*z jiné zavrženíhodné pohnutky*“, díky kterému má celý tento odstavec demonstrativní charakter. V právní nauce panují spory, zda je žádoucí užití demonstrativního výčtu okolností odůvodňujících použití vyšší trestní sazby. Já se přikláním k tomu názoru, že je. Domnívám se, že by mohlo být dosti náročné, leč nemožné výslovně vyjmenovat všechny možné okolnosti skrývající se pod pojmem „zavrženíhodná pohnutka“ a i když by se tak podařilo, mohl by se odstavec 3 stát velmi nepřehledným.

První taxativně vyjmenovanou zavrženíhodnou pohnutkou je majetkový

---

[73] ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK*). 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1476.
[74] Ibid.
[75] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014
[76] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 4. 1994 sp. zn. 7 To 59/94

prospěch z vraždy. Zákonodárce nestanovil pro tento znak žádnou hodnotovou hranici, proto není významné, v jaké výši pachatel sebe nebo jiného obohatil. Zároveň není rozhodné, zda nějaký majetkový prospěch vůbec získal, neboť jak plyne z dikce tohoto ustanovení, postačí, že se zamýšlel obohatit. Proto o vraždu v úmyslu se obohatit půjde i tehdy, pokud pachatel spáchá vraždu s úmyslem se zmocnit obsahu peněženky jiného, avšak ta bude prázdná. Běžně tento znak bude naplněn například v případech, kdy pachatel úmyslně usmrtí oběť s úmyslem získat její věc, peníze nebo jinou majetkovou hodnotu. O takovou vraždu půjde i v případě, že pachatel jiného zavraždí, proto aby po něm mohl dědit nebo také pokud zavraždí věřitele, aby se vyhnul placení splátek.[77] Dalším příkladem může být nájemná vražda, kdy je pachateli za zavraždění jiné osoby přislíbeno peněžité plnění nebo jiná majetková odměna. V případě tzv. loupežné vraždy nepřipadá v úvahu jednočinný souběh trestného činu vraždy a loupeže (§ 173 TZ), jelikož vražda s úmyslem zmocnit se cizí věci bude posouzena právě ve smyslu § 140 odst. 3 písm. j TZ).[78]

O vraždu spáchanou „*ve snaze zakrýt jiný trestný čin*“ se bude jednat za okolnosti, že pachatel spáchá trestný čin, u kterého bude přistižen jinou osobou a poté z obavy, že by tato osoba mohla o jeho činech vypovídat, ji usmrtí jako svědka. Rovněž tomu tak bude, v případě, kdy se pachatel dopustí trestného činu na jiném, např. ublížení na zdraví podle § 146 TZ či útisku podle § 177 TZ a poté po dokonání tu samou osobu ze strachu, že oznámí jeho protiprávní jednání, usmrtí v úmyslu zbavit se svědka. Jako příklad bych uvedl reálnou situaci, která se dostala až k Nejvyššímu soudu, kdy podvodní podnikatelé zavraždili osobu, která o jejich podvodné činnosti věděla a požadovala po nich vícekrát majetkový prospěch za to, že o tom, co o nich ví, bude mlčet. Podvodným podnikatelům se však nezamlouvaly opakované požadavky finančních částek, a proto se, ve snaze umlčit onu osobu, rozhodli ji usmrtit a taky tak učinili. Jejich jednání bylo posouzeno jako vražda ve snaze zakrýt jiný trestný čin.[79]

„*Snaha usnadnit jiný trestný čin*“ bude zvlášť přitěžující okolností pouze

[77] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2011, sp. zn. 3 Tdo 1491/2011
[78] JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné.* 2. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 486
[79] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1227/2014-73

tehdy, pokud pachatel přímo zamýšlel dosáhnout svým vražedným jednáním zlepšení podmínek pro spáchání jiného trestného činu. Kupříkladu se pak bude jednat o situaci, kdy pachatel úmyslně usmrtí majitele dodávky, aby jeho automobil mohl užít k následovně plánované loupeži v bance nebo když usmrtí osobní strážce domu, aby mohl unést jeho obyvatele. Obecně sem tedy řadíme vraždu pro opatření prostředků či eliminaci překážek pro spáchání dalšího trestného činu. Rád bych demonstroval nuance tohoto ustanovení na následující situaci, a to na případu z praxe[80]:

Tři pachatelé, poté co překonali vstupní dveře, vnikli do domu ženy v úmyslu tam odcizit peníze. Svou hlučností však probudili majitelku domu a ta je zastihla v obývacím pokoji. Pachatelé ženě svázali ruce, užili šály jako roubíku a silně stiskli její krk škrtidlem či rukou, čímž ji byla během několika minut v následku udušení způsobena smrt. V domě ženy odcizili částku 200 Kč a motorovou pilu.

V tomto případě vyvstává otázka, zda jejich jednání posoudit jako vraždu ze zištného záměru nebo jako vraždu v úmyslu usnadnit jinou trestnou činnost. Vždy je potřeba náležitě zjistit skutkový stav, obzvláště pak patřičně objasnit subjektivní stránku, tedy psychický vztah pachatele k jeho jednání a následku. Pachatelé sice vnikli do domu se záměrem získat majetkovou hodnotu, avšak jejich původní plán nepočítal s vraždou ženy, tu usmrtili, aby mohli nadále páchat trestný čin loupeže, proto je jejich počínání nutné kvalifikovat jako vraždu v úmyslu usnadnit jinou trestnou činnost a jako trestný čin porušování domovní svobody (§ 178 TZ). Vždy je potřeba náležitě zjistit skutkový stav, obzvláště pak patřičně objasnit subjektivní stránku, tedy psychický vztah pachatele k jeho jednání a následku.

K vymezení pojmu „*jiná zavrženíhodná pohnutka*“ bych rád ocitoval definici z komentáře Šámala, která výstižně přibližuje její pojetí, obecně se tedy jedná o: „*pohnutku, která je v zásadním rozporu s morálkou a svědčí o morální zvrhlosti, bezcitnosti, bezohledném sobectví a o neúctě pachatele k lidskému*

[80] Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.10.2002, sp. zn. 1 To 103/2002, Dostupné v: Soudní rozhledy. 9/2003, s. 321

životu“. Jinou zavrženíhodnou pohnutku nesmíme zaměňovat se zvlášť zavrženíhodnou pohnutkou, která sice byla v tomto znaku obsažena v předchozím trestním zákoníku, avšak dnešní úprava užívá užšího pojetí. Zvlášť zavrženíhodná pohnutka je ve smyslu současného trestního zákoníku, vedle dalších, podmínkou pro uložení doživotního trestu odnětí svobody. Jak již jsem zmínil výše, tento znak má demonstrativní charakter a můžeme sem subsumovat celou řadu vražedných jednání. Mezi tyto pohnutky zpravidla neřadíme pohnutky vyvolané psychickou poruchou. Pod tento znak zařadíme například vraždu ze msty, nikoliv však ze msty jako reakci na předchozí zavrženíhodné jednání usmrceného (k tomu srov. TČ zabití dle § 141 odst. 1 TZ), eliminaci nepohodlné osoby či vraždu osoby za účelem způsobení psychických útrap jiné osobě. Poslední příklad bych rád doplnil následující judikaturou[81]:

Pachatel, po rozchodu se svou přítelkyní, ze msty a žárlivosti, se záměrem usmrtit rodinu současného partnera jeho bývalé přítelkyně, vnikl do domu této rodiny a usmrtil pomocí 3 kuchyňských nožů, několika bodnými ranami 3 členy této domácnosti, konkrétně sestru, druha sestry a otce současného přítele jeho bývalé přítelkyně.

Soud dokazoval zavrženíhodnou pohnutku z vysoké míry necitelnosti pachatele, z neúcty k životu jiných, z důvodu, že poškozeným způsobil vysoce útrapná zranění, z toho, že jednoho poškozeného stíhal ven z domu až na ulici, bez strachu, že by mohl být lehce přistižen náhodnými svědky, kde ho několika ranami nožem usmrtil a dále soud vycházel zejména z okolnosti, že jediným jeho důvodem pro výběr svých obětí byl příbuzenský vztah k současnému partneru jeho bývalé přítelkyně. Svým jednáním chtěl způsobit psychické útrapy své bývalé přítelkyni. V součtu z těchto výše zmíněných okolností vyvodil soud zvlášť zavrženíhodnou pohnutku, která je širší a zahrnuje „jinou zavrženíhodnou pohnutku“, uznal pachatele vinným z trestného činu vraždy dle § 140 odst. 2,3 písm. a), i), j) TZ a uložil mu výjimečný trest odnětí svobody na doživotí.

Na závěr této kapitoly bych rád připomenul, že soud při určování výměry a

[81] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 7 Tdo 155/2013

druhu trestu dle § 39 odst. 3 TZ vždy přihlíží k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem, jež nalezneme v demonstrativním výčtu (to, že se jedná o demonstrativní výčet, usuzujeme ze slova „zejména“) v § 41 a § 42 TZ. Je zde však nutné aplikovat tzv. zásadu zákazu dvojího přičítání, která znamená, že pokud je nějaká okolnost obsažena už v kvalifikované skutkové podstatě trestného činu, nesmí být tato okolnost rovněž označena jako okolnost přitěžující. U trestného činu vraždy pak půjde například o ziskuchtivost, rozmysl a předchozí uvážení či věk pod patnáct let. Tato zásada vyplývá z ustanovení § 39 odst. 4 TZ.

3.6 Příprava a pokus trestného činu vraždy

Na základě ustanovení § 20 TZ, za přípravu považujeme „ *jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (...)*“. Trestní zákoník pak uvádí demonstrativní výčet forem přípravy. U trestného činu vraždy by tak přípravou mohlo být například opatření vražedné zbraně, utvoření plánu vraždy, spolčení, srocení, návod, pomoc apod. O přípravu se však jedná pouze tehdy, nedojde-li k pokusu ani k dokonání vraždy. Příprava vraždy je trestná podle trestní sazby stanovené v § 140 TZ. Skutečnost, že vražda nebyla dokonána, se může odrazit při určování výměry trestu.

Dalším vývojovým stádiem je pokus, upravený v § 21 odst. 1 TZ jako „*Jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo*“. Následující odstavec pak uvádí, že pokus je trestný podle trestní sazby za dokonaný trestný čin. Právní nauka dělí pokus na ukončený a neukončený.[82] O ukončeném pokusu hovoříme v případě, že pachatel učinil vše, co pokládal za potřebné k dokonání trestného činu, avšak z nějakého důvodu k dokonání trestného činu nedošlo (pachatel postřelil několikrát oběť, u které nastala klinická smrt, avšak včasnou lékařskou pomocí došlo k obnovení životních funkcí a k záchraně života). Neukončený pokus je naopak situací, kdy pachatel neučinil vše, co pokládal za potřebné (pachatel se nachází na místě činu se zbraní, avšak

[82] NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 134 str., ISBN 978-80-7380-651-4.

ještě nevystřelil).

Trestnost pokusu podle § 21 odst. 3 TZ zaniká v případě, že pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a

- odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému TZ z podniknutého pokusu trestného činu nebo

- učinil o pokusu trestného činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu trestného činu, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

Obdobně tomu tak je u přípravy (k tomu srov. § 21 odst. 3 TZ a § 20 odst. 3 TZ).

Dobrovolné upuštění od dokonání musíme posuzovat s přihlédnutím k okolnostem trestného činu, kupříkladu nejde o dobrovolné upuštění v případě, kdy pachatel zanechá svého jednání v důsledku překážky, kterou nemohl přemoci (pachatel chtěl zastřelit policisty stojící za neprůstřelným sklem).

3.7 Omyl v souvislosti s trestným činem vraždy

Omylem rozumíme psychický stav, který se vyznačuje nesouladem mezi věděním pachatele a skutečnou realitou. Osoba, jednající v omylu buď mylně předpokládá nějakou skutečnost, nebo se naopak mylně domnívá, že nějaká skutečnost neexistuje. Omyl můžeme rozdělit na omyl skutkový a právní, podle toho zda se pachatel mýlí ve skutkových okolnostech či v právních okolnostech. Jednotlivé omyly je pak možné rozlišovat na negativní a pozitivní. V souvislosti s trestným činem vraždy se nejčastěji setkáváme s omylem skutkovým a se zvláštními případy skutkového omylu, tj. *error in objecto, aberatio ictus, dolus generalis.*

Skutkový omyl negativní je situace, kdy pachatel nezná nějakou skutečnost či okolnost relevantní pro trestní odpovědnost (např. myslivec střelí do houští po zvěři, avšak zasáhne a usmrtí člověka). V této situaci je vyloučena trestní odpovědnost za úmysl či vědomou nedbalost. Nemůže se tedy jednat o trestný čin vraždy, avšak je nutné zkoumat trestní odpovědnost za usmrcení z nevědomé nedbalosti.

O skutkový omyl pozitivní se jedná v případě, domnívá-li se pachatel, že páchá závažnější trestný čin než ten, kterého se reálně dopouští (např. domnívá se, že jeho oběť vraždy je úřední osoba pří výkonu pravomoci). Pachatel bude stíhán za pokus tohoto závažnějšího trestného činu. V tomto případě se bude jednat o dokonání trestného činu vraždy prosté v souběhu s pokusem o vraždu kvalifikovanou (srov. § 140 odst. 1 a § 140 odst. 3 písm. d) TZ).

Jedním z případů skutkového omylu je i tzv. *nezpůsobilý pokus*. U trestného činu vraždy připadá v úvahu *pokus na nezpůsobilém předmětu útoku* (pokus vraždy na mrtvole) či *pokus nezpůsobilými prostředky* (pokus vraždy střelnou zbraní se slepými náboji, pokus vraždy pomocí zaklínadel a zaříkávadel). Nezpůsobilý pokus spočívá v mylném předpokladu skutečnosti, která reálně schází (např. pachatel chce maketou pistole usmrtit člověka, avšak se mylně domnívá, že se jedná o zbraň pravou). Trestnost nezpůsobilého pokusu je žádoucí, jelikož takovýto pokus představuje nebezpečí pro hodnoty chráněné trestním zákonem a k jeho dokonání nedojde pouze vlivem náhody. [83]

Error in objecto/in persona je omyl v předmětu útoku (osoby, věci, na niž útočí). Například pachatel čeká, až vyjde jeho tchýně z domu, aby ji mohl ubodat. Z domu však vyjde jiná žena a on v domnění, že se jedná o jeho tchýni, ji usmrtí. Tento omyl je z hlediska trestní odpovědnosti nepodstatný. Tento čin bude shledán jako vražda, jelikož byla naplněna skutková podstata tohoto trestného činu.

[83] ŠÁMAL, Pavel. *Judikatura k omylu v trestním právu.* Soudní rozhledy. 1998, č. 10, s. 253

Aberatio ictus, tzv. „odchýlení rány“ je omyl v kauzálním průběhu. Jedná se o situaci, kdy pachatel hodlá usmrtit konkrétní osobu, avšak svým útokem usmrtí osobu jinou. Pachatel kupříkladu otráví láhev vína a daruje ji svému zaměstnavateli s úmyslem ho usmrtit. Otrávené víno však vypije sestra zaměstnavatele. Pachatel bude trestně odpovědný za usmrcení z nedbalosti sestry zaměstnavatele a za pokus o vraždu svého zaměstnavatele.

Dolus generalis, tzv. „obecný úmysl“ je speciálním omylem v příčinné souvislosti. Jednáním pachatele sice dojde k předpokládanému výsledku, avšak jiným způsobem než zamýšlel. Generální úmysl bych rád vymezil na následující modelové situaci:

Pachatel zardousí svého souseda a v domnění, že je již mrtvý, se zbaví těla tím, že ho hodí do řeky. Ohledáním těla však vyjde najevo, že k smrti došlo utonutím.

Pokud je pachateli prokázán úmysl usmrtit souseda a zbavit se těla (generální úmysl), jedná se o dokonaný trestný čin vraždy. Jinak tomu je v případě, kdy pachateli není prokázaný generální úmysl, pak je nutné rozdělit toto jednání na dva odlišné skutky a posoudit je jako pokus o vraždu a usmrcení z nedbalosti.

3.8 Vražda novorozeného dítěte matkou

Tento trestný čin patří mezi trestné činy proti zdraví a je vymezen v § 142 TZ takto: „*Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let*.“ Skutkovou podstatu trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou znal již předchozí trestní zákoník č. 140/1961 Sb. a ta byla převzata do nynější právní úpravy téměř nezměněna. Došlo pouze k nahrazení sousloví „hned po něm“ za sousloví „bezprostředně po něm“. [84] Skutková podstata vraždy novorozeného dítěte matkou představuje

[84] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

privilegovanou skutkovou podstatu k trestnému činu vraždy § 140 TZ.[85] Od vraždy ve smyslu § 140 TZ se odlišuje zejména tím, že je ve skutkové podstatě vymezen speciální objekt i subjekt trestného činu. Objektem je život novorozeného dítěte a subjektem je jeho matka. Obecně mezi fakultativní znaky objektivní stránky trestného činu patří doba spáchání, v tomto případě se však doba spáchání stává obligatorním znakem a je vymezena slovy „*při porodu nebo bezprostředně po něm*“. Počátkem porodu je moment, kdy hlava dítěte, resp. vedoucí část dítěte začne opouštět tělo matky.[86] Doba „bezprostředně po něm“ končí až v okamžiku, kdy pomine stav „rozrušení způsobeného porodem“, ten ve výjimečných případech může trvat až několik dní.[87] „*Rozrušení způsobené porodem*“ je psychický stav matky, který je vyvolán pouze porodem, jiné příčiny jsou vyloučeny. Projevuje se tak, že u matky dojde k oslabení její odolnosti vůči vnějším i vnitřním podnětům a nemůže plně dojít k rozvinutí jejího mateřského pudu.[88] K zjišťování tohoto stavu je zapotřebí znalecký posudek z oboru zdravotnictví - porodnictví a posuzují se faktory jako je zdravotní stav matky, míra vyčerpání, práh bolesti apod. Tento stav je však stavem mimořádným, a proto se posuzuje v komparaci se stavem průměrné rodičky. K naplnění subjektivní stránky je třeba zavinění úmyslné či eventuální (nepřímý úmysl)[89]. Klasifikaci dle § 142 nebrání ani skutečnost, že matka zamýšlela usmrtit své dítě již před porodem.[90] Na rozdíl od vraždy podle § 140 nemůže být vražda novorozeného dítěte matkou spáchána právnickou osobou.[91]

3.9 Zabití a usmrcení z nedbalosti

Ve srovnání s vraždou jsou trestné činy zabití a usmrcení z nedbalosti méně závažnějšími formami usmrcení jiného. Zabití je privilegovanou skutkovou podstatou k vraždě a je upraveno v § 141 TZ. Trestní zákoník užívá pojmu zabití i

---

[85] KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné : zvláštní část.* V Praze: C.H. Beck, 2009. s. 18. ISBN 978-80-7400-047-8
[86] ŠÁMAL, P. a kol. § 142 *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1496.
[87] Ibid.
[88] Ibid.
[89] KUČERA, Jiří. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou.* Trestněprávní revue. 2003, č. 5, s. 139 – 144
[90] Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 11. 3. 1953, sp. zn. 8 To 13/53, uveřejněno pod Rt 89/1953
[91] Srov. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, § 7

ze společenského hlediska, aby pachatelům tohoto trestného činu nebylo přisuzováno stigma „vrahů“. Zabití je rovněž úmyslnou formou usmrcení jiného, ale na rozdíl od vraždy se vztahuje na případy, kdy pachatel jiného usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, nebo zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli, anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.[92]Mezi omluvitelné hnutí mysli řadíme strach, úlek či zmatek pachatele. Judikatura dále uvádí, že „*omluvitelná hnutí mysli mohou navazovat jen na podněty mimořádné intenzity a závažnosti, protože musí vyvolat silné rozrušení pachatele (např. u strachu půjde o vystupňovanou obavu o život vlastní nebo o život blízkých osob, popřípadě o jinou vážnou újmu na zdraví).*[93] Silným rozrušením ve smyslu § 141 odst. 1 rozumíme stav, který ovlivňuje schopnost pachatele rozpoznat protiprávnost svého jednání a adekvátně reagovat na vzniklou situaci. Tento stav se pak navenek projevuje značným emočním vzrušením a neklidem.[94] Pachatelé jednají ve formě tzv. afektdeliktu, zkratkovité reakce či v důsledku provokace apod.[95] Zabití lze spáchat jak konáním, tak opomenutím takového konání a nezáleží na tom, zda k usmrcení došlo jednáním jednorázovým nebo postupným či dlouhodobým. V základní skutkové podstatě je zabití sankcionováno trestem odnětí svobody na tři léta až deset let. V druhém odstavci jsou pak stanoveny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Jedná se o případy, kdy je zabití spácháno na dvou nebo více osobách, na těhotné ženě, nebo na dítěti mladším patnácti let, zde je stanovena trestní sazba na pět až patnáct let.

Usmrcení z nedbalosti je rovněž trestným činem z kategorie trestných činů proti životu, avšak od ostatních se liší zejména tím, že ho lze spáchat, jak již plyne z názvu, pouze nedbalostním jednáním. Následkem takového jednání je pak porucha lidského života, konkrétně smrt. Jeho základní skutková podstata je obsažena v § 143 odst. 1 TZ jako *„kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti“.* Pachatel svým jednáním nezamýšlí někoho usmrtit, avšak svou nedbalostí, ať už vědomou či nevědomou, způsobí smrt. Právně relevantní je tedy to, že pachatel věděl nebo měl vědět, že svým jednáním může způsobit takový následek. K usmrcením

[92] Důvodová zpráva k zákoníku č.40/2009 SB. trestní zákoník
[93] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010
[94] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010
[95] HOŘÁK, J. *Vražda a zabití v novém trestním zákoníku*, Bulletin advokacie 2009 č. 10

z nedbalosti dochází často na úseku dopravy. (Například účastník silničního provozu nedodržuje stanovenou maximální rychlost v obci. Je si vědom, že by mohl někoho srazit, ale spoléhá na to, že se tak nestane. V důsledku nepřiměřené rychlosti však nestihne zabrzdit a srazí dítě na přechodu pro chodce, které tím usmrtí.) Trestný čin usmrcení z nedbalosti lze spáchat jak konáním, tak opomenutím (například pochybením zdravotníka spočívajícím v nedostatečném lékařském vyšetření). Pachatelem usmrcení z nedbalosti ve smyslu § 143 odst. 1 může být jakákoli fyzická osoba či právnická osoba, mluvíme tak o obecném subjektu. Spáchání trestného činu usmrcení z nedbalosti v základní skutkové podstatě je trestáno odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti na jeden rok až deset let (k tomu srov. § 73 a § 74 TZ). V § 143 odst. 2 TZ je pak stanoven speciální subjekt, kterým je osoba, která spáchala usmrcení z nedbalosti proto, že porušila důležitou povinnost vyplývající z jejího zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce (například situace, kdy učitelka v mateřské škole nevěnuje potřebnou pozornost hlídání dětí v úseku, kde je hustá doprava a jedno z dětí vběhne do silnice a usmrtí ho náraz automobilu). Naplnění okolností v druhém odstavci, stejně tak jako u odstavců následujících, podmiňuje použití vyšší trestní sazby. Ve třetím odstavci § 143 je pak stanoveno, že ten kdo spáchá čin v odst. 1 tak, že hrubě poruší zákony o životním prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let. „*Hrubým porušením"* je myšleno závažnější porušení zákonů, než je míněno v odst. 2 § 143. Jedná se pak především o případy, kdy je porušeno několik norem anebo norma jediná, avšak výrazně intenzivnějším způsobem[96] (například když pachatel bez řidičského oprávnění řídí pod vlivem návykových látek automobil, který má špatný technický stav). Poslední, čtvrtý odstavec § 143 pak dále rozšiřuje odstavec třetí a stanoví, že ten kdo způsobí činem v odstavci 3 smrt dvou a více osob, bude potrestán na tři léta až deset let.

3.10 Sankce za trestný čin vraždy

Trestní sankce dělíme dle § 36 TZ na dva druhy, těmi jsou tresty a ochranná opatření. V případě úmyslných usmrcení připadá z trestů v úvahu pouze

[96] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1304/2017

trest odnětí svobody na dobu nepřevyšující 20 let a také speciální typ trestu, kterým je výjimečný trest. Výjimečným trestem se podle § 54 TZ rozumí trest odnětí svobody v rozmezí 20 až 30 let nebo na doživotí. V souladu se zmíněným ustanovením může být uložen pouze za zvlášť závažný zločin, u kterého to TZ dovoluje. Možnost uložení výjimečného trestu TZ stanovuje v případě vraždy kvalifikované podle § 140 odst. 3. Pokud se jedná o usmrcení z nedbalosti, pachatel může být potrestán trestem odnětí svobody a také zákazem činnosti.

Druhým druhem sankcí je ochranné opatření. Od trestů se mimo jiné liší tím, že mohou být uloženy nejen osobám trestně odpovědným, ale i v případech, kdy je u dotyčné osoby trestní odpovědnost vyloučena pro nedostatek věku, pro nepříčetnost či pro nedostatečnou mravní nebo rozumovou vyspělost. V souvislosti s vraždou (i s jinými úmyslnými usmrceními) nás budou zajímat zejména dva typy ochranných opatření, kterými jsou ochranné léčení a zabezpečovací detence. Ochranné léčení je možné uložit osobám nepříčetným, zmenšeně příčetným nebo také v případech, kdy byla vražda spáchána pod vlivem návykové látky. Účelem ochranného léčení je nejen ochrana společnosti ale i ochrana osob, kterým je uloženo. Zabezpečovací detence je takovým „kompromisem“ mezi ochranným léčením a trestem odnětí svobody. Osobám v zabezpečovací detenci je věnována léčebná péče podobně jako v případě ochranného léčení, mimo to jsou však hlídány i ostrahou. Zabezpečovací detence se užívá v těch nejzávažnějších případech, kdy by uložení ochranného léčení nevedlo k dostatečné ochranně společnosti, zejména u agresorů, sexuálních deviantů apod.[97]

[97] KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část.* Praha: C.H. Beck, 2009. s. 542-550. ISBN 978-80-7400-042-3.

4 VRAŽDA Z POHLEDU ZAHRANIČNÍHO PRÁVA

Pro srovnání trestného činu vraždy z pohledu zahraničního práva jsem zvolil slovenskou právní úpravu, která má k té české, už jen z historického hlediska, nejblíže, rovněž se zde nemusím bát jazykové bariéry. Přestože obě země vycházely ze stejného právního předpisu, a to z trestního zákona č. 140/1961 Sb., jejich současné trestní zákoníky vykazují odlišnosti, proto bych chtěl z počátku lehce přiblížit slovenskou úpravu trestního zákoníku.

4.1 Slovenská právní úprava trestního práva

K přijetí současného slovenského trestního zákona došlo na Slovensku roku 2005, kdy v důsledku rozsáhlé rekodifikace trestního práva byly přijaty dva zákony - zákon č. 300/2005 Z.z., trestní zákon (dále jen „TZS“) a zákon č. 301/2005 Z.z., trestní řád a tím došlo ke zrušení trestněprávních předpisů z roku 1961. V Čechách k rekodifikaci došlo až o čtyři roky později, kdy byl vydán pouze nový trestní zákoník, přičemž trestní řád z roku 1961, který ke dnešnímu roku čítá 103 novel, zůstal až do dnešní doby v platnosti.

Slovenský trestní zákoník užívá stejného rozdělení trestných činů jako ten český a dělí je shodně dle výměry trestu odnětí svobody do dvou kategorií na přečiny a zločiny, v rámci zločinu stejně tak odlišuje obzvlášť závažný zločin. Odlišně je však v § 10 odst. 2 TZS uvedeno, že přečinem není takový čin, který je vzhledem ke skutkovým okolnostem nepatrně závažný.

Obzvláště závažným zločinem je tedy dle TZS § 144 úkladná vražda a § 145 vražda a další trestné činy s trestní sazbou trestu odnětí svobody s dolní hranicí nejméně deset let.[98] Liší se také věková hranice trestní odpovědnosti, ta je na Slovensku stanovena na 14 let. Kdo tedy v době spáchání trestného činu nedovršil věku čtrnácti let, není trestně odpovědný. O snížení této hranice na 14 let se uvažovalo i v Čechách, avšak k němu nakonec nedošlo. Zajímavé je také

[98] Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, *§ 11 odst. 3*

pozorovat odlišnosti ve výčtu přitěžujících okolností, kdy TZS uvádí některé, jež náš trestní zákoník nezná. Zmínil bych například spáchání trestného činu veřejně, dále pro příslušnost ke sportovnímu klubu či ve spojení s cizí mocí nebo cizím činitelem.[99] Naopak pak nezná přitěžující okolnost spočívající ve spáchání trestného činu s rozmyslem či po předchozím uvážení.[100] Co se týče polehčujících okolností, TZS nad rámec TZ uvádí spáchání trestného činu v nouzi, kterou si pachatel sám nezpůsobil, naopak zde absentuje polehčující okolnost způsobení nižší škody nebo jiného menšího škodlivého následku, která je stanovena v TZ.[101]

V poslední řadě bych rád lehce přiblížil ukládání trestních sankcí. Slovenské trestní právo dělí sankce identicky na tresty a ochranná opatření. V souvislosti s tématem této práce nás bude zajímat zejména trest odnětí svobody, který má na Slovensku dvě podoby, a to trest odnětí svobody na dobu nepřevyšující 25 let, anebo na doživotí. Výjimečný trest ve smyslu TZ je pro slovenský trestní zákoník neznámý. K tomu, aby slovenský soud mohl uložit trest na doživotí, se vyžaduje naplnění zákonných podmínek stanovených v § 47 TZS. Musí být výslovně u konkrétního TČ uvedeno, že je uložení takového trestu možné a současně musí být splněny další dvě podmínky, a to že to vyžaduje účinná ochrana společnosti a chybí naděje, že by k pachatelovu napravení došlo trestem odnětí svobody na 25 let.

Na Slovensku od 1. 9. 2003 platí i jiný právní nástroj pro boj s nejzávažnějšími trestnými činy a tím je zásada obsažena v § 47 odst. 2 TZS, nazývaná „třikrát a dost“, která je hojně užívána v angloamerickém právním systému. Tato zásada se vztahuje na nejzávažnější trestné činy, které jsou obsaženy v taxativním výčtu výše zmíněného ustanovení, kupříkladu § 144 úkladná vražda, § 145 vražda, § 188 loupež, § 199 znásilnění, § 419 teroristický úrok. Kdo tedy spáchá některý z těchto trestných činů ve stadiu dokonání poté, co byl již dvakrát za takovéto trestné činy (i ve stadiu pokusu) odsouzen nepodmínečným trestem odnětí svobody, bude potrestán trestem odnětí svobody na 25 let nebo na doživotí. Pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí, musí být

[99] Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, § 37
[100] Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 42
[101] K tomu srov. Zákon č. 300/2005 Z. z., *§ 36 a* Zákon číslo 40/2009 Sb., § 41

i v tomto případě zachována podmínka stanovena v § 47 TZS. I v Čechách se uvažovalo nad zavedením takovéto zásady, byla navrhována politickou stranou KDU-ČSL. Pro nesouhlas v Parlamentu ČR však k zavedení pravidla „třikrát a dost“ nedošlo. Věřím, že toto ustanovení je obstojnou zbraní v boji proti recidivistům, avšak určitě má i svá úskalí, v některých případech by mohlo být neúměrně přísné a vést k přeplněnosti věznic.

4.2 Osobitná časť zákona č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon

„Osobitná časť“, tak je na Slovensku nazývána obdoba české zvláštní části trestního zákona. Stejně jako u TZ je dělena do několika hlav, kdy na prvním místě stojí trestné činy proti životu a zdraví. Tyto ustanovení reflektují právo na ochranu života a další související základní práva plynoucí zejména z Ústavy Slovenské republiky a Listiny základních práv a svobod. Dále je hlava první rozdělena na 3 díly, kdy do prvního dílu náleží trestné činy proti životu, do druhého patří trestné činy proti zdraví a do třetího jsou zařazeny trestné činy proti životu a zdraví.[102] Já se zaměřím na první díl, do kterého naleží trestný čin úkladné vraždy, vraždy, zabití, vraždy novorozeného dítěte matkou, usmrcení (z nedbalosti), účast na sebevraždě a mimoto také trestné činy směřující proti těhotenství ženy, např. nedovolené přerušení těhotenství ženy. V českém trestním právu jsou trestné činy proti těhotenství ženy upraveny v samostatném díle.

4.3 Vražda úkladná dle § 144 TZS a vražda dle §145 TZS

Slovenská trestněprávní úprava, na rozdíl od té české, roztříštila skutkové podstaty vraždy dvou ustanovení a vytvořila tak dva samostatné trestné činy, a to úkladnou vraždu (§ 144 TZS) a vraždu (§ 145 TZS). Slovenský trestní zákon užívá v případě vraždy jiné legislativní techniky než ten český, ve výsledku se však podstata trestného činu vraždy výrazně neliší. Z počátku bych ještě zmínil, že právní pojetí smrti je na Slovensku shodné jako v Čechách. Smrtí se podle § 142 odst. 2 TZS rozumí biologická (cerebrální) smrt mozku, tedy nevratný a

[102] IVOR, J. a kol.: *Trestné právo hmotné osobitná časť*. 2. vyd. Bratislava: Iura edition, 2006, s. 32

konečný smrtelný stav.

Budu postupovat systematicky podle zvláštní části, a proto se prvně zaměřím na vraždu úkladnou. V prvním odstavci je vymezena základní skutková podstata, v dalších jsou pak uvedeny okolnosti odůvodňující přísnější trestní sazbu. Dalo by se říci, že úkladná vražda odpovídá české vraždě premeditované podle § 140 odst. 2 TZ. Obě vraždy spočívají v úmyslném usmrcení jiného, nicméně TZS stanoví další okolnost, a to „vopred uváženou pohnútku“, která víceméně kopíruje české pojetí vraždy spáchané „s rozmyslem nebo po předchozím uvážení. Dopředu uvážená pohnutka podle § 144 TZS pak určuje rozdíl mezi vraždou prostou (§ 145 TZS) a vraždou úkladnou. Tento rozdíl tkví v subjektivní stránce těchto trestných činů. Vražda úkladná je náročnější na přípravu, vyžaduje určité naplánování rozhodných skutečností. Tuto pohnutku bych definoval jako déle trvající psychický stav pachatele, spočívající v úmyslu usmrtit jiného. Důležité je dle důvodové zprávy, aby se pachatel rozhodl spáchat smrtelné jednání v časovém odstupu od samotného provedení činu.[103] Úkladná vražda tedy není výsledkem emocionálního rozhodnutí, nýbrž výsledkem rozumového uvažování.[104] Úmysl pachatele je možné dovodit v prvé řadě z přiznání pachatele, ale i z okolností, za kterých byl trestný čin spáchaný, např. z intenzity útoku, ze způsobu provedení nebo z povahy zbraně[105]. Co je však značněji rozdílné od české úpravy, je sankce za takovéto jednání. Trestání úkladné vraždy je výrazně přísnější než v Čechách. U nás je premeditativní vražda trestána trestem odnětí svobody v rozsahu od dvanácti do dvaceti let. Slovenský soud za takový trestný čin v základní skutkové podstatě uloží trest odnětí svobody v délce dvacet až dvacet pět roků. Dalo by se polemizovat nad tím, zda není horní trestní sazba příliš vysoká, dle mého názoru není, ovšem v případě dolní hranice už souhlasit nemůžu. Z praxe víme, že se vražedné jednání nikoliv vždy vyznačuje stejnou mírou společenské nebezpečnosti, proto je dle mého názoru manipulační prostor pěti let nedostačující.

O dopředu uváženou pohnutku se dle judikatury jedná i v případě tzv.

[103] Burda, E. Trestné činy proti životu a zdraviu v porovnání starého a rekodifikovaného Trestného zákona. Heuréka, 2006, s. 96
[104] Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR ze dne 29.10.2014, sp.zn. 1 To 9/2014
[105] Uznesenie Najvyššieho súdu SR ze dne 18.12.2007, sp.zn. 2 Tdo 44/2007

vraždy na objednávku, přičemž nezáleží, jakého vývojového stádia dosáhla. Vraždou na objednávku se rozumí situace, kdy je pachateli slíbena odměna za vykonání smrtelného jednání, anebo pokud takovou odměnu za své smrtelné jednání alespoň očekává. Jako úkladná vražda ve smyslu § 145 TZS bude tedy posouzena jak v případě dokonání, tak i ve fázi přípravy či pokusu. Samotné přijetí objednávky na vraždu již svědčí o předem uvážené pohnutce a je příčinou naplnění tohoto znaku. Úmysl pachatele usmrtit jiného zde nepramení z vnitřního přesvědčení, ale pouze z faktu, že jedná na objednávku.[106]

V druhém odstavci jsou obsaženy kvalifikované skutkové podstaty úkladné vraždy, které podmiňují použití trestní sazby odnětí svobody na 25 let anebo na doživotí. Takto bude potrestán pachatel, který byl již v minulosti odsouzen za trestný čin vraždy podle § 145 TZS. Smyslem vyšší trestnosti je snaha potírat recidivu. Toto ustanovení se neužije v případě zahlazení odsouzení. Dalšími okolnostmi pro použití vyšší trestní sazby, které zná ve stejné podobě i český trestní zákoník, jsou spáchání na dvou či více osobách a v úmyslu získat majetkový prospěch. Zvlášť přitěžující okolností je i spáchání závažnějším způsobem jednání. Závažnější způsob jednání je zvláštním kvalifikačním pojmem a pro jeho definování budeme muset náhlednou do druhého dílu páté hlavy všeobecné části trestného zákoníku. Podle § 138 TZS závažnějším způsobem jednání rozumíme případy, kdy je trestný čin spáchán po delší čas, surovým či trýznivým způsobem, násilím, pod hrozbou násilí nebo jiné těžké újmy, vloupáním, využitím tísně jiného, na vícero osobách apod. Vícero osobami rozumí slovenský trestní zákoník nejméně 3 osoby.[107] Mezi závažnější způsoby řadíme i spáchání trestného činu se zbraní, je ale nutné podotknout, že se to nevztahuje na trestné činy vraždy, úkladné vraždy, zabití a usmrcení. Předposlední kvalifikovanou skutkovou podstatou je spáchání úkladné vraždy na chráněné osobě. Pojem chráněné osoby je dle TZS rovněž zvláštním kvalifikačním pojmem, proto jeho vymezení nalezneme v § 139. Chráněnou osobou je tedy dítě, těhotná žena, blízká osoba, osoba staršího věku, svědek, znalec a další osoby vyjmenované v taxativním výčtu. Dále je stanoven jakýsi korektiv, který říká, že vyšší ochrany chráněná osoba nepožívá

[106] Zbierka stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 1/2017, R1/2017
[107] Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, § 143

v případě, kdy trestný čin nebyl spáchán v souvislosti s jejím postavením, věkem nebo stavem. Poslední okolností odůvodňující použití vyšší trestní sazby druhého odstavce je zvláštní motiv, který je upraven v § 140 TZS. Zvláštním motivem se rozumí spáchání trestného činu z pomsty, na objednávku, v úmyslu zakrýt či usnadnit jiný trestný čin, se sexuálním motivem a z nenávisti proti skupině či jednotlivci pro příslušnost např. k rase, pohlaví, sexuální orientaci apod.

Třetí odstavec stanovuje další tři kvalifikované skutkové podstaty úkladné vraždy. Naplnění kterékoliv z nich zapříčiňuje uložení trestu odnětí svobody na doživotí. Smyslem první z nich je postih stejnorodé recidivy. Ten kdo opětovně spáchá úkladnou vraždu, jeden z nejzávažnějších trestných činů, je vysokým rizikem pro společnost, proto je takové jednání trestáno nejpřísnější sankcí. Stejně tak bude potrestán ten, kdo se dopustí úkladné vraždy jako člen nebezpečného uskupení. Nebezpečným uskupením je dle § 141 TZS zločinecká či teroristická skupina. Definice těchto skupin jsou obsaženy v § 129 odst. 4 a 5. Poslední okolnost vyvolávající uložení trestu odnětí svobody na doživotí se vztahuje k době provedení tohoto činu. Tou je spáchání úkladné vraždy za krizové situace. Krizová situace podle § 134 odst. 2 TZS pak pod sebou skrývá 4 situace, a to válečný stav, válku, výjimečný stav a nouzový stav.

Dalším z nejzávažnějších trestných činů proti životu je trestný čin vraždy, upraven v § 145 TZS. Od vraždy úkladné se liší zejména tím, že zde chybí znak předem uvážené pohnutky. Rozhodnou je doba mezi pojetím úmyslu někoho usmrtit a samotným provedením tohoto činu. Pokud je mezi utvořením úmyslu a smrtelným jednání časový odstup, třebaže i krátký, bude se jednat o vraždu úkladnou, v opačném případě právě o vraždu dle § 145 TZS. Vzhledem k výše uvedenému není možné spáchat trestný čin vraždy ve stádiu přípravy, jelikož jakákoliv příprava by znamenala předem uváženou pohnutku, takže dojde k naplnění skutkové podstaty úkladné vraždy.[108] Vymezení základní skutkové podstaty vraždy podle § 145 TZS je identické k vraždě prosté dle § 140 TZ, přesto se však její koncepce výrazně liší. Takové vraždy se je možné dopustit na základě spontánního rozhodnutí v dané chvíli. Spáchá ji však i takový pachatel, který

[108] IVOR, J. a kol. *Trestní právo hmotné*, Osobitná část. Edicia učebnice, 2006, s. 35.

jedná v silném rozrušení (např. v afektu) nebo v důsledku jiného omluvitelného hnutí mysli. Zařadíme sem pak i případy vraždy zapříčiněné předchozím zavrženíhodným jednáním poškozeného. Je tedy možné konstatovat, že slovenské pojetí vraždy zahrnuje naši vraždu prostou dle § 140 TZ a k ní ještě trestný čin zabití dle § 141 TZ.

V nadcházejících odstavcích jsou pak vymezeny kvalifikované skutkové podstaty vraždy, které jsou obdobné těm u úkladné vraždy. Trestem odnětí svobody v rozmezí od 20 až do 25 let bude potrestán, ten kdo spáchá úmyslné usmrcení na dvou nebo více osobách, způsobem stanoveným v § 138, na osobách vymezených v § 139 TZS, z motivu podle § 140 a ze zištného záměru. Trest odnětí svobody na 25 let nebo na doživotí bude uložen pachateli, který již v minulosti spáchal vraždu či vraždu úkladnou a byl za ni odsouzen, dále pachateli, který je členem nebezpečného uskupení a nakonec také pachateli, který tak učinil za krizové situace.

O trestném činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 146 TZS bych chtěl pohovořit pouze krátce, neboť je na takovýto trestný čin nahlíženo téměř totožně jako v Česku. Matka, která v důsledku rozrušení způsobeného porodem usmrtí svoje novorozené dítě při porodu nebo hned po něm, bude potrestána trestem odnětí svobody na čtyři roky až osm let. Od české úpravy se ta slovenská liší v podstatě pouze tím, že u nás je dolní hranice trestní sazby o rok nižší, horní hranice je stejná. Při výkladu rozrušení způsobeného porodem slovenský soud nahlíží do stejného pramene jako ten český, konkrétně do Zprávy Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1985[109] a vymezuje jej jako „*výnimočné rozpoloženie matky, ktoré má pôvod vo fyziologických procesoch vyvolaných pôrodom"*. Přestože tato právní věta pochází z roku 1985, soudy z ní vychází i v současné době.[110] Zmíněnými fyziologickými procesy bude například nesnesitelná bolest nebo celková vyčerpanost. Pokud ze znaleckých posudků vyplývá absence takového rozrušení, bude se jednat o vraždu spáchanou na chráněné osobě podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) TZS.

[109] Tpjf 24/85.
[110] Uznesenie Najvyššieho súdu SR ze dne 27.02.2018, sp.zn. 4 Tdo 36/2018

4.4 Zabití a usmrcení

Předposledním trestným činem směřujícím proti životu, kterým se budu zabývat, je zabití. Zabití má na Slovensku zřetelně jinou podobu než je tomu v případě české úpravy. Slovenská trestněprávní úprava zná dvě podoby tohoto trestného činu, které jsou vymezeny ve dvou samostatných paragrafech. Podle § 147 TZS se trestného činu zabití dopustí ten, kdo v úmyslu jinému způsobit **těžké ublížení na zdraví**, způsobí z nedbalosti jeho smrt. Méně závažná forma zabití je pak popsána v následujícím paragrafu. Zabití podle § 148 TZS se dopustí pachatel, který jedná v úmyslu způsobit jinému **ublížení na zdraví**, ale z nedbalosti způsobí jeho smrt. V obou případech tak musí dojít ke smrti z nedbalosti, pokud by pachatel svým jednáním zamýšlel způsobit smrt, jednalo by se o vraždu případně o vraždu úkladnou. Slovenské pojetí trestného činu zabití je odlišné od toho českého, neboť na něj pohlížejí jako na nedbalostní trestný čin. Zavinění pachatele a zamýšlený následek pachatelova jednání se dokazuje zejména ze způsobu vedení útoku, z místa kam útok vedl (např. bodnutí nožem do hrudníku) a z četnosti útoků. Významným důkazním prostředkem jsou i znalecké posudky, je však nutné podotknout, že zda u pachatele byl či nebyl přítomen úmysl, je otázkou právní a znalci se k ní nemohou vyjadřovat.[111] Méně závažná forma zabití podle § 148 TZS je sankcionována trestem odnětím svobody na 3 až 8 let, naopak za tu závažnější podle § 147 TZS je uložen trest odnětí svobody v rozmezí 7 až 10 let. Ve vyšších odstavcích obou těchto trestných činů jsou stanoveny okolnosti, které odůvodňují užití přísnější sankce. V obou případech jsou tyto okolnosti totožné, liší se pouze výměrou trestu.

Trestný čin usmrcení je upraven v § 149 TZS a dopustí se ho pachatel, který jinému z nedbalosti způsobí smrt. V porovnání s předchozím trestným činem je zde shodný následek v podobě smrti, avšak u pachatele chybí úmysl způsobit ublížení na zdraví. Usmrcení je nedbalostním trestným činem a obdobou českého usmrcení z nedbalosti podle § 143 TZ. V obou zemích je nedbalostní usmrcení trestáno trestem odnětím svobody až na 3 léta, v Čechách je ještě výslovně stanovena možnost uložení trestu zákazu činnosti. Kvalifikované

[111] Uznesenie Najvyššieho súdu SR ze dne 22.12.2011, sp.zn. 6 Tdo 43/2011

skutkové podstaty jsou též stejné jako ty české, jediným rozdílem je přísnější trestnost podle slovenské úpravy v případě, že se někdo dopustí trestného činu usmrcení na chráněné osobě nebo ho spáchá závažnějším způsobem jednání. V souvislosti s nedbalostním usmrcením je dle mého názoru nevhodné přísněji trestat situace, kdy je spácháno na chráněné osobě, proto se v tomhle případě přikláním spíše k české úpravě.

5 FORENZNÍ VĚDY A JEJICH VÝZNAM PRO TRESTNÝ ČIN VRAŽDY

5.1 Kriminalistika

Kriminalistika je samostatnou vědní disciplínou, která nemá jednu ustálenou definici. Mnoho autorů odborné literatury její pojetí vymezuje jinak, avšak většina definic souhlasně uvádí, že se jedná o vědu, která zkoumá kriminalistické stopy a jiné relevantní skutečnosti za účelem objasňování trestné činnosti a prevenci před ní. Kriminalistická věda zahrnuje poznatky o tom, jak vyhledávat a zajišťovat stopy po trestné činnosti a zkoumá jejich vznik a zánik.[112] Všechny kriminalistické zjištění a poznatky se pak užívají k utváření metod a postupů, které slouží zejména k získávání soudních důkazů a celkově k usnadnění práce orgánů činných v trestním řízení.

Kriminalistické metody a techniky jsou nejužívanějším nástrojem napomáhajícím k objasňování trestných činů. Při aplikování těchto metod se užívá poznatků z jiných vědních oborů a pokrokových technických prostředků. V souvislosti s tématem mé práce bych rád lehce přiblížil pár metod a technik, které se užívají při vyšetřování náhlých a neočekávaných úmrtí osob. Na prvním místě je určitě metoda optického zkoumání stop, jelikož v tomto způsobu zkoumání stop nedochází k jejich porušení či zničení. Na druhou stranu je však potřebné zmínit, že za pomocí těchto metod lze zjistit pouze limitované poznatky o zkoumané stopě. Zmíněná metoda spočívá ve zkoumání stop za pomocí různých přístrojů, kdy nejčastěji užívanými jsou lupa a mikroskop.

V případě střelných zranění má při objasňování úmrtí své místo i kriminalistická balistika, která je technikou, do níž spadá nauka o střelných zbraních, střelivech a povýstřelových zplodinách.[113] S využitím znalostí o balistice je možné, dle nalezených částí nábojů a stop na nich, identifikovat druh zbraně, ze které byl náboj vystřelen. Ke vzniku stop dochází zejména při výstřelu, a to vzájemným kontaktem mezi vnitřními částmi zbraně a nábojem. Místo nálezu

[112] STRAUS, Jiří a kol. Úvod do kriminalistiky. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 7
[113] KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 236

nábojnice[114] může vypovědět o poloze, kde se nacházel pachatel v době střelby. Balistické zkoumání může určit i vzdálenost střelce od zasaženého cíle, což může být rozhodujícím faktorem v otázce, zda se jednalo o sebevraždu či jiný trestný čin (např. o vraždu či zabití). Střelbou dochází ke vzniku povýstřelových zplodin, jejichž výskyt na těle podezřelého může být důkazem. Naopak jejich absence na ruce oběti může vyloučit spáchání sebevraždy.

Na místě činu vraždy se zpravidla nachází i spoustu biologických stop. K jejich zkoumání slouží kriminalistická biologie. Odlišujeme biologické stopy lidské, zvířecí a rostlinné. Hlavním předmětem zkoumání jsou právě stopy lidské, na jejichž základě lze určit příslušnost člověka k určité skupině či přímo identifikovat konkrétního jedince. Kriminalistická biologie dělí lidský biologický materiál do tří oddílů. Materiál vznikající spontánně bez užití násilí (moč, pot, sliny, ejakulát, nosní sekret, zvratky a další), materiál oddělený z lidského těla za pomocí násilí (krev, tkáň, úlomky kostí, části orgánů) a materiál vznikající smrtí člověka, kam je řazena mrtvola (popřípadě její části) a kosterní pozůstatky. Zkoumání materiálu pocházejícího ze zvířete je důležité primárně z hlediska rozlišení od stop lidského původu, jelikož se často podezřelí z trestné činnosti brání tvrzením, že krev nalezena na jejich oblečení nebo automobilu je zvířecí a nikoli lidská. Zkoumání biologických stop není tak významné, takovou stopu může být například vydrolený tabák z cigarety či rostlina určená k omamným účelům. Stopy se uchovávají i se svými podklady, tak aby se zamezilo chybám vzniklým při jejich odebírání. V případech, kdy to nelze, se užije k získávání vzorků speciálních metod, např. seškrábnutí skalpelem či užití vatového tampónu. Odebraný vzorek se zasílá do laboratoře nejlépe suchý, tak aby se předešlo znehodnocení stopy (např. rozkladem či plísní). K uchování tekuté stopy se užívá různých skleněných nádob, nejčastěji zkumavek. Každá stopa není vždy na první pohled viditelná, obzvlášť pokud se vyskytuje v nepatrném množství či je její barva stejného odstínu jako podklad, na kterém ona stopa je. K nalezení takovýchto stop se užívá různých metod, například osvětlení ultrafialovým zářením či chemických reakcí, například postřik luminolem, který vyjeví přítomnost krevní stopy. Při objasňování určité události může být výskyt

[114] Viz příloha č.1

biologických stop vodítkem k vyřešení případu. Například pro vraždu novorozeného dítěte matkou je typický výskyt plodové vody a krve nebo při sexuální vraždě ejakulát, poševní sekret a krev.[115] Nejužívanější a nejznámější metodou je zkoumání DNA, což je zkratka pro deoxyribonukleovou kyselinu. Každý lidský jedinec má svůj vlastní, jedinečný a nezaměnitelný genetický profil, proto se analýzy DNA užívá k určení totožnosti původce biologického materiálu.[116] Této metody prvně začala užívat americká FBI a vyvinula počítačový software nazývaný CODIS, ve kterém se evidují genetické profily. V České republice bylo užito DNA profilu k určení totožnosti poprvé v roce 1992. Poté se začala prosazovat užitečnost systému CODIS i u nás a v roce 2002 došlo na základě zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR a TŘ k vytvoření Národní databáze DNA. Následně byl vydán Závazný pokyn policejního prezidenta č. 88/2002 k naplňování, provozování a využívání Národní databáze DNA. V této databázi jsou uchovávány DNA profily odsouzených a obviněných osob, stop odebraných na místech činu a neztotožněných mrtvol.[117]

Klíčovým právním rámcem pro odebírání biologických stop je § 65 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, dle kterého Policie ČR smí u vymezených osob v odstavci jedna mimo jiné „*odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení"*. Odstavec druhý výše zmíněného ustanovení pak umožňuje za stanovených podmínek odebrat biologický materiál i přes kladený odpor. To se však dle dikce druhého odstavce netýká krevních odběrů či jiných zásahů do tělesné integrity. V případě odběru biologických materiálů, se kterým je spojen zásah do tělesné integrity, je nutné postupovat podle § 114 odst. 2 TŘ a může je provádět jen lékař či jiný odborný zdravotnický pracovník.

[115] MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2*., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice.128, 129, 169-175, 202-205 str. ISBN isbn80-7179-878-9.
[116] *Zkoumání DNA* [online]. 2011 [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/zkoumani-dna.aspx
[117] Zveřejnění informace podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., [online]. 2019 [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2019-narodni-databaze-dna.aspx

5.1.1 Kriminalistická charakteristika vražd

Kriminalistická charakteristika vražd spočívá v jejich rozdělení podle hlediska přípravy, vražedného nástroje a podle smrtelného mechanismu. Prvním je hledisko přípravy, kde je důležité odlišit vraždy předem připravované a vraždy bez přípravy. Toto rozdělení je důležité primárně z hlediska právní kvalifikace, jelikož známe kvalifikovanou skutkovou podstatu vraždy, a to spáchání s rozmyslem nebo po předchozím uvážení. U vražd předem připravovaných se pachatel obvykle věnuje důkladnému promyšlení svého jednání. Příprava pak může kupříkladu znamenat vytipování oběti (např. u vraždy ze zištnosti) nebo místa provedení činu, např. u vražd se sexuálním motivem si pachatel dopředu vybere místo odlehlé, se špatným osvícením a vhodnou dobu, kdy je v místě málo rušno. Dále příprava může spočívat v obstarávání prostředků k provedení činu, jako je vražedná zbraň, opatření vozidla k ukrytí těla či v zajištění alibi. Pachatel předem připravované vraždy si dopředu nese zbraň a mnohdy ji na místě činu nezanechá. U vražd bez přípravy, zejména pak u těch z afektu, pachatel často užije k usmrcení věc, která je „po ruce“ (např. pohrabáč, nacházející se v místě činu) nebo jiného usmrtí pomocí vlastních fyzických sil beze zbraně. Připravované smrtelné jednání je často provedeno „ze zálohy“, takovým způsobem, aby pachatelův útok nebyl do poslední chvíle očekáván obětí, to se pak projevuje nízkým či žádným výskytem stop o obraně oběti.

Podle toho, zda pachatel byl či nebyl ozbrojen, odlišujeme dva způsoby spáchání vraždy – se zbraní a beze zbraně. Toto hledisko je důležité zejména v souvislosti se vznikem stop na těle oběti, resp. na celém místě činu. Zbraní se z trestněprávního pohledu podle § 118 TZ rozumí „*cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším*“. Zbraní tak může být jakýkoli předmět, i když jeho primárním účelem je jiný způsob užití. Z judikatury známe případy, kdy jako zbraň byla použita např. propisovací tužka či dřevěný smetáček.[118] Z kriminalistického pohledu se na zbraň pohlíží úžeji a je popsána jako „*nástroj,*

[118] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 4 Tdo 116/2013-25

sloužící přímo či nepřímo k destruktivnímu působení na lidský organismus“[119]. O zbraň chladnou se jedná v případě, že je k útoku potřeba přímého kontaktu zbraně s cílem. Naopak pokud zbraň k zasažení cíle vyžaduje užití projektilu, jedná se o zbraň střelnou (pistole, luk). Chladné zbraně pak můžeme rozdělit na bodné (nůž, dýka), sečné (sekera, šavle), tupé (kladivo, palcát) a vrhací (vrhací nůž, shuriken). Vraždy jsou nejčastěji páchané s užitím nože či jiných bodných zbraní. Ze střelných zbraní je to nejčastější pistole. Vražda beze zbraně je spáchána s pomocí vlastních fyzických sil bez užití jiného speciálního nástroje. Řadíme sem kupříkladu usmrcení rdoušením, topením, údery rukama, kopy apod.

Při objasňování vražd je významné je diferencovat podle povahy mechanismu usmrcení. Každý klasifikovaný způsob spáchání vraždy se vyznačuje určitou mírou odlišností, což se projevuje na stopách. Dle těchto stop pak lze vyvodit závěr o tom, jak mohlo ke vraždě dané osoby dojít a případně také přiblížit osobu pachatele. Důležité také je, že podle posouzení povahy mechanismu usmrcení můžeme odlišit případy násilné smrti od smrti přirozené, sebevraždy či nešťastné náhody. [120]

5.2 Kriminologie

Kriminologie je věda, jež zkoumá kriminalitu, pachatele trestné činnosti a oběti trestných činů. Tento název vznikl spojením dvou slov, a to ze slova latinského původu „crimen“ (zločin) a „logos“ (učení), které je řecké. Prvně byl tento pojem vysloven v roce 1879. Za zakladatele je považován antropolog jménem Paul Topinard. Kriminalitou pak rozumíme shrnutí trestných činů spáchaných na vymezeném území za určitý časový úsek. Řadíme sem nejen trestné činy, ale i provinění podle § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Pojem kriminalita však nesmíme zaměňovat s pojmem „delikvence“, ten zahrnuje i činy jinak trestné, které jsou páchány osobami trestně neodpovědnými pro nedostatek věku nebo pro nepříčetnost, dále pak přestupky a

[119] PJEŠČAK, Ján. *Kriminalistika: učebnice pro právnické fakulty*. Praha: Naše vojsko, 1986. s. 249. Dostupné také z: https://kramerius-vs.nkp.cz/uuid/uuid:35c45a20-39b2-11e4-8e0d-005056827e51
[120] Ibid.

jiné správní delikty.

Důležitým zdrojem informací jsou i kriminální statistiky. Kriminální statistiky představují důležitý informační zdroj o stavu kriminality, jsou podkladem pro vznik preventivních opatření a pro zkoumání vývoje kriminality. Nejsou určeny pouze pro státní orgány, jejich důležitým účelem je i informování veřejnosti o stavu kriminality. Nechci se zabývat zkoumáním všech druhů kriminality, v souvislosti s tématem této práce nás bude zajímat pouze jeden druh, a to kriminalita násilná, konkrétně se tedy zaměřím na trestný čin vraždy. V následující části této kapitoly vycházím z dat, které jsou publikované na webových stránkách Policie ČR[121]. Je však nutné podotknout, že tyto údaje vychází z registrované kriminality, což logicky znamená, že sem nejsou zařazeny ty trestné činy, o kterých se nikdo nedozvěděl, resp. ty, které nebyly ohlášeny.

Počínaje rokem 2013 měla kriminalita sestupnou tendenci, až v roce 2019 došlo ke zlomu, kdy bylo celkově zaregistrováno 199 221 trestných činů, což znamená nárůst o 3,5 procenta oproti roku 2018. Souhrnná objasněnost zaevidovaných trestných činů za minulý rok je 53,2 %. Násilná trestná činnost tvoří 14,6 % z celkové kriminality. Z celkového počtu evidovaných trestných činů bylo spácháno celkem 143 vražd, došlo tedy k nárůstu počtu vražd o 27 oproti roku 2018. Pokud však hodnotíme počet vražd za předešlých pět let dohromady, dojdeme k tomu, že je průměrně za rok spácháno 139 vražd. Objasněnost vražd za rok 2019 je značně vysoká oproti celkovému průměru, činí 89,5 %, což je pravděpodobně tím, že na objasnění vražd je kladen větší důraz, než na objasnění méně závažnějších trestných činů. Dalším důvodem může být fakt, že spácháním vraždy vzniká značné množství stop a některé z nich je pak obtížnější zakrýt (zejména skrytí těla). Pokud si vraždy rozdělíme podle vývojových stádií, zjistíme, že bylo spáchaných 81 dokonaných vražd, o 56 se někdo pokusil a zbylých 6 bylo ukončeno ve stádiu přípravy. Dále bych chtěl na následujícím grafu znázornit dělení vražd podle druhu.

[121] *Statistické přehledy kriminality za rok 2019* [online]. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx

Graf č. 1: počet vražd v roce 2019

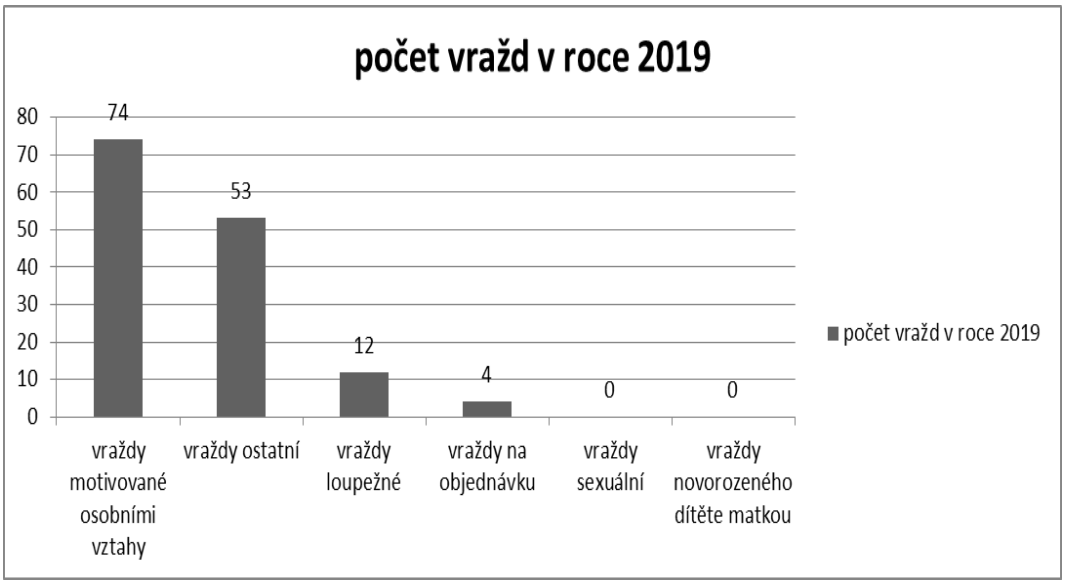

V roce 2019, stejně jako v roce předešlém nebyla zaznamenána žádná vražda novorozeného dítěte matkou. Sexuální vraždy nejsou také časté, za posledních 5 let jsou evidovány pouze 4. Vraždy na objednávku byly spáchány 4, což je celkem vysoké číslo oproti minulému roku, kdy nebyla spáchána žádná. Loupežných vražd se stalo 12, což je největší počet za posledních 5 let. Dlouholetým trendem je, že nejčastěji páchané vraždy jsou ty, které jsou motivované osobními vztahy, tak tomu bylo i v roce 2019, kdy jich bylo 74. Ostatních vražd, které nejsou zařazeny do žádné kategorie, bylo celkem 53.

Pokud se na vraždy zaměříme z pohledu pachatele, tak z celkových 143 vražd bylo 38 spácháno opakovaně trestanými osobami. Pod vlivem návykových látek bylo zaznamenáno 35 vražd, z toho 30 pod vlivem alkoholu. Cizinci se dopustili 15 vražd. Dětmi (tím jsou dle výchozích dat myšleny osoby, které nedovršily věku 18 let) bylo spácháno 6 vražd.

6 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout ucelenou teoretickou studii na téma trestného činu vraždy v českém trestním právu a zabývat se úskalími tohoto trestného činu. Vzhledem k tomu, že je s tímto trestným činem spojena spousta právních otázek, zaměřil jsem se pouze na jeho nejzásadnější aspekty, abych zamezil rozsáhlému a nepřehlednému zpracování.

Z počátku jsem se zabýval historií, stručně jsem nastínil vývoj platného trestního práva na našem území a popsal tehdejší právní úpravy úmyslných usmrcení. Je zajímavé pozorovat, jak se postupem časů vytrácel soukromý charakter trestního práva a ochrana před trestnými činy směřujícími proti lidskému životu se pomalu dostávala do popředí zájmů chráněných trestním zákonem. V úvodu jsem hovořil o tom, že je lidský život tím nejcennějším statkem, který máme. Ke smrti dříve docházelo mnohem častěji, a to nejen přirozenou smrtí, nebo trestným činem (vraždou, zabitím apod.), ale i v důsledku uplatňování státní moci. Do nedávna byl totiž u nás uplatňován trest smrti, který nevratně tento nejcennější statek pustošil. Ke zrušení trestu smrti došlo až v důsledku novely trestního zákoníku v roce 1990, přičemž zákaz trestu smrti je i výslovně stanoven v textu Listiny základních práv a svobod, což hodnotím jako pozitivní výsledek vývoje trestního práva v Čechách.

V následující kapitole, jež je jádrem práce, jsem se zaměřil na trestný čin vraždy z pohledu platného českého práva. Na začátku jsem vymezil teoretické pojmy, které jsou důležité pro pochopení následujících podkapitol. Jedná se o objekt, objektivní stránku, subjekt, subjektivní stránku trestného činu. Dále jsem odlišil vraždu prostou od vraždy premeditované a provedl výklad kvalifikovaných skutkových podstat vraždy. Za potřebnou jsem považoval i zmínku o omylech, které jsou důležitým institutem v trestním právu. Zabýval jsem se nejen vraždou dokonanou, ale i jejími vývojovými stádii. V poslední řadě jsem se zaobíral také jinými trestnými činy proti životu a určil jejich odlišnosti od trestného činu vraždy.

Ve čtvrté kapitole, nazvané vražda z pohledu zahraničního práva, jsem se uchýlil ke studiu slovenské trestněprávní úpravy se zaměřením na trestnou činnost směřující proti životu. Popsal jsem slovenské pojetí trestného činu vraždy a její rozdělení do dvou různých ustanovení. Rovněž jsem zmínil některé zbylé trestné činy proti životu a porovnal je s českou trestněprávní úpravou. Zatímco se trestný čin usmrcení (z nedbalosti) výrazně nerůzní, trestný čin zabití vykazuje zásadní odlišnosti. Co mě na slovenském trestním zákoníku zaujalo, je vymezení kvalifikačních a všeobecných pojmů, které je zpracované na kvalitní úrovni. Jejich užití napomáhá přehlednosti skutkových podstat jednotlivých trestných činů a zamezí jejich zdlouhavému vymezení. I čeští zákonodárci by mohli najít, dle mého názoru, v této legislativní technice inspiraci.

Poslední kapitola pojednává o forenzních vědách a jejich významu pro trestný čin vraždy. Užití forenzních věd, jejich poznatků, technik a metod je klíčovou součástí při objasňování a vyšetřování vraždy a jiných náhlých a neočekáváných úmrtí. Pro účely této diplomové práce jsem zvolil kriminalistiku a kriminologii. Nastínil jsem význam a účel těchto věd a přiblížil některé kriminalistické metody a techniky. Ke konci této práce jsem uvedl statistické údaje o zaregistrovaných vraždách, které byly spáchány v předešlém roce. Tyto statistiky alespoň částečně reflektují skutečnou kriminalitu v Čechách. Ač se počet zaevidovaných vražd v České republice drží v nižších řádech, v roce 2019 došlo k jeho nárůstu o 28 oproti roku 2018, pokud však hodnotíme vraždy za posledních 5 let v průměru, nejedná se o zas tak významnou anomálii.

Resumé

The topic of this thesis is the crime of murder in Czech criminal law. I have had a close relationship with criminal law since the beginning of my studies at the university, so it was clear to me that I wanted to write my thesis under the auspices of the department of criminal law. I was always interested in the issue of intentional homicide, which was not only reflected in the selection of television programmes, but also in the selection of optional courses at the university, which was also the reason for my visits to criminal proceedings. Human life is the most valuable asset we have. This is also reflected in the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, since it provides that eveybody has the right to live and that nobody may be deprived of his/her life. Murder is the most serious violation of these rights and is therefore one of the strictest sanctioned crimes. Conviction of the murderer and determining the correct legal qualification of his conduct is often a difficult task, which is one of the reasons why I decided to write this thesis.

My intention in this thesis is to present a complete theoretical study on the topic of the crime of murder in Czech law, which is regulated in the Criminal Code No. 40/2009 Coll. I deal with it by using case law, specialised literature and other relevant sources.

Initially, I describe historical context that influenced the formation of the criminal law applicated at our territory using a chronological interpretation. In this chapter, I outline the criminal law of the previous period by using specialised literature and sources of law from the area of historical criminal law.

The main chapter is the murder from the perspective of the applicable Czech law. In this chapter I interpret terms such as simple, premeditative murder and also explain the aggravating circumstances involving severe penalties as well as I outline other criminal offenses from the category of criminal offences against life, especially manslaughter or murder of a newborn child by his/her mother.

In the fourth chapter, I describe the Slovak criminal law and compare the murder and other criminal offenses from the category of criminal offences against life from the Slovak Criminal Code No. 300/2005 Coll. to the Czech legislation of these crimes.

The last chapter is intended to enrich this thesis with the findings of criminology and criminalistics and outline the current situation by using statistics of Police of the Czech Republic. These statistics give us a picture of murders committed in our territory. Briefly, I also focus on forensic methods and techniques that have considerable weight in investigating and clarifying sudden and unexpected deaths.

Seznam literatury a informačních zdrojů

Odborná knižní literatura:

BURDA E., *Trestné činy proti ţivotu a zdraviu v porovnaní starého a rekodifikovaného Trestného zákona*, Heuréka - Šamorín, 2006, ISBN 80–89122–35-3

DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788074787904

FRANCEK, Jindřich a Leopold WOHLSCHLAGER. *Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata*. V Praze: Rybka, 2007. ISBN 978-80-86182-91-9.

FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo hmotné*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-221-1.

CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, ISBN 978-80-7380-583-8.

IVOR, J. a kol.: *Trestné právo hmotné osobitná časť*. 2. vyd. Bratislava: Iura edition, 2006, ISBN 80-8078-099-4.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; KNOLL, Vilém; RUNFOVÁ, Alena. *Mezníky českých právních dějin*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, ISBN 978-80-7380-251-6.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné.* 2. vyd. Praha: Leges, 2010, ISBN 978-80-87212-49-3

KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.

KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část.* Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-042-3

KRISTIÁN Z KOLDÍNA, Pavel a Josef JIREČEK. *Práva městská Království Českého a Markrabství Moravského spolu s krátkou jich summou*. [dr. Ed. Grégr], 1876.

KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné*: zvláštní část. V Praze: C.H. Beck, 2009. s. 18. ISBN 978-80-7400-047-8

MIŘIČKA, August. *Rakouské trestní právo hmotné: část zvláštní*. Praha: Vydání Všehrdu, 1912. Dostupné také z: https://kramerius-vs.nkp.cz/uuid/uuid:fd9b33b0-99fe-11e8-9b22-5ef3fc9ae867

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2.*, přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN isbn80-7179-878-9.

NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 120 str., ISBN 978-80-7380-651-4.

STRAUS, Jiří a kol. Úvod do kriminalistiky. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 978-80-7380-095-6.

ŠÁMAL, P. a kol. § 140 [Vražda]. *Trestní zákoník (EVK).* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5

VLČEK, Eduard a Masarykova univerzita. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, ISBN 978-80-7380-127-4.

Zákony:

Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 86/1950 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon

Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem ČNR ze dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Zákon č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon

Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem ČNR ze dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Články:

HOŘÁK, Jaromír. *Vražda a zabití v novém trestním zákoníku*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10

HULMÁKOVÁ, Jana, VÁLKOVÁ, Helena. *Trestněprávní ochrana dětí podle nového trestního zákoníku*. Trestněprávní revue. 2010, č. 10

JELÍNEK, Jiří. *Novelizace trestního zákona v roce 1995*. Bulletin advokacie. 1995, č. 9

KUČERA, Jiří. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou.* Trestněprávní revue. 2003, č. 5

ŠÁMAL, Pavel. *Judikatura k omylu v trestním právu.* Soudní rozhledy. 1998, č. 10

Soudní rozhodnutí:

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 11. 3. 1953, sp. zn. 8 To 13/53, uveřejněno pod Rt 89/1953

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 13. 1. 1960, sp. zn. 3 Tz 52/59

Usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 14. 7. 1970, sp. zn. 7 Tz 8/70

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 1. 1972, sp. zn. 4 To 47/71

Tpjf 30/76.

Tpjf 24/85.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 18.11.1991 sp. zn. 7 To 62/91

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 4. 1994 sp. zn. 7 To 59/94

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 2. 1996 sp. zn. 1 T 54/94

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.10.2002, sp. zn. 1 To 103/2002, Dostupné v: Soudní rozhledy. 9/2003

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2003, sp. zn. 8 To 90/03

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.10.2004, sp. zn. 8 Tdo 1133/2004

Rozsudek VS v Olomouci ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. 5 Tdo 81/2005 (R 43/2006)

Uznesenie Najvyššieho súdu SR ze dne 18.12.2007, sp.zn. 2 Tdo 44/2007

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 2. 2008, sp. zn. 1 To 1/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2011, sp. zn. 3 Tdo 1491/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 8 Tdo 972/2011

Uznesenie Najvyššieho súdu SR ze dne 22.12.2011, sp.zn. 6 Tdo 43/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1129/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 4 Tdo 116/2013-25

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 3 Tdo 193/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 7 Tdo 155/2013

R 49/2013 tr. Dostupné v: Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, 7/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1408/2013-19

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR ze dne 29.10.2014, sp.zn. 1 To 9/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1227/2014-73

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20.1.2016, sp.zn. 7 Tdo 1626/2015,

Zbierka stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 1/2017, R1/2017
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2017, sp. zn. 8 Tdo 1304/2017

Uznesenie Najvyššieho súdu SR ze dne 27.02.2018, sp.zn. 4 Tdo 36/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 8 Tdo 1181/2017

Internetové zdroje:

Zkoumání DNA [online]. 2011 [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/zkoumani-dna.aspx

Zveřejnění informace podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., [online]. 2019 [cit. 2019-12-17]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2019-narodni-databaze-dna.aspx

Rozmysl a uvážení u trestného činu vraždy: Zamyšlení nad problematikou premeditace v českém trestním právu [online]. 13. září 2019 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: https://ak-honzik.cz/rozmysl-a-uvazeni-u-trestneho-cinu-vrazdy-zamysleni-nad-problematikou-premeditace-v-ceskem-trestnim-pravu/

Statistické přehledy kriminality za rok 2019 [online]. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx

Seznam grafů

Graf č. 1: počet vražd v roce 2019

Seznam příloh

Příloha č. 1: schéma pistolového náboje

Přílohy

Příloha č. 1

zdroj: Wikipedia[122]

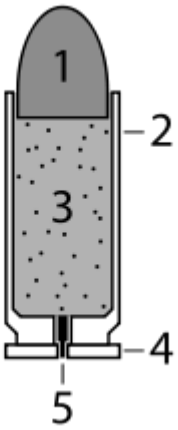

Schéma pistolového náboje: (1) projektil; (2) nábojnice; (3) střelný prach; (4) dno nábojnice (okraj); (5) zápalka

[122] Náboj (zbraň). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1boj_(zbra%C5%88)